БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 160 (6595)
АВГУСТЫН 12
СРЕДА
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

Коммунистическэ парти, Советскэ Правительство, бүхы советскэ арад урдамнай байгаа түүхэтэ зорилгонуудые шиидхэхын тула хүсэ шадалаа зорюулха байна.

Манай хэрэг илагдашагүй!

Манай орон дотор коммунистическэ общество байгуулха замаар бидэнэр этигэл найдамтайгаар урагшаа дабшахабди.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Г. М. МАЛЕНКОВОЙ хэлэһэн үгэ

Нүхэд депутадууд! СССР-эй Верховно Соведэй энэ сессиин үзэмжэдэ Правительствын табиһан Гүрэнэй бюджедэй проект табадахи табанжэлэй гурбадахи жэлдэнь—1953 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ талаар даалгабаринуудые финансировалга гүйсэд хангаха байна. Табадахи табанжэлые дүүргэлгэ хадаа манай орон дотор коммунистическэ общество байгуулгын замаар урагшаа хэгдэһэн тон ехэ алхам болохо гээшэ.

Социалистическэ арадай ажахые хүгжөөлгэдэ ба хэлбэришэгүйгөөр дэбжээлгэдэ зорюулагдаһан Советскэ Правительствын ба манай партиин политикые Гүрэнэй бюджет элирхэйлэн харуулна.

543 миллиард 357 миллион түхэриг болохо бюджедэй бүхы доходуудай диилэнхи ехэ хубинь—86 процентнь — промышленностьһаа, хүдөө ажахыһаа ба арадай ажахын бусад һалбаринуудһаа орохо юм. Тэрээнтэй хамта мүн бюджедэй гаргашанууд доторхи эгээ ехэ статьянь арадай ажахые финансировалга болоно.

Арадай ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ 1953 оной бюджедээр 192,5 миллиард түхэриг гэхэ гү, али бюджедэй бүхы гаргашануудай 36 үлүүтэй процентнь зорюулагдахаар хараалагдана, тиихэдэ үнгэрһэн жэлдэ 178,8 миллиард түхэриг зорюулагдаһан юм. Бюджетнэ һомололтонуудһаа гадна, арадай ажахын түсэбтэй зохилдуулан, предприятинууд болон ажахын организацинуудай олзонуудһаа ба бусад зүйлнүүдһээ бүридүүлэгдэдэг өөһэдынь 98 миллиард шахуу түхэриг мүнгэ зөөри эдэ зорилгонуудта һомологдоно. Тиимэһээ, энэ жэлдэ арадай ажахые финансировалгада хамтадаа 290 миллиардһаа үлүүтэй түхэриг зорюулагдаха болоно, тиихэдэ 1952 ондо 265 миллиард түхэриг зорюулагдаһан байгаа. Тиихэ зуураа юумэнэй сэнгые химдаруулһанай эсэстэ түхэригэй юумэ худалдажа абаха шадалай дээшэлһэниие, тиимэ болохолоороо арадай ажахые финансировалгын хэмжээнэй бодото дээрээ үшөө ехэ болоһониие хараадаа абаха хэрэгтэй.

Арадай ажахые хүгжөөлгэдэ үгтэһэн мүнгэ зөөри хадаа арадай ажана байдалые саашадань дэбжээхэ, манай ороной өөрыгөө хамгаалха шадабариие үшөө ехээр бэхижүүлхэ үндэһэ һуури мүн болохо ниитын үйлэдбэрилгые саг үргэлжэ ургуулха ябадал хангана.

Гүрэнэй бюджет хадаа ажалшадай ажабайдалай материальна болон культурна хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхын тула Советскэ гүрэнэй табидаг анхарал оролдолгые элирхэйлэн харуулна.

Энэ жэлдэ гэгээрэлдэ, элүүрые хамгаалгада, социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта, пенси түлэлгэдэ, тэрэшэлэн урьһаламжын шүүбэреэр хүн зондо мүнгэ түлэлгэдэ хэгдэхэ гаргашанууд 139,5 миллиард түхэриг болоно, харин тиихэдэ 1952 ондо 129,6 миллиард түхэриг болоо һэн. Тэрээнһээ гадна, жэл соо абаад тоолобол хүн зондо 46 миллиард түхэриг үлүүтэй ашаг олзо олгохоор гүрэнэй розничо сэнгүүдые химдаруулхын тула бюджедһээ гаргаша хэгдэһэн, мүн арадай материальна байдалые дээшэлүүлгэдэ шууд зорюулагдаһан бусад хэдэн хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэһэн байна.

Хамта дээрэнь тоолобол хүн зон энэ жэлэй бюджедһээ 192 миллиард түхэриг абаха байна, энэнь бюджедэй бүхы гаргашануудай 36 үлүүтэй процентнь болоно, харин тиихэдэ үнгэрһэн жэлдэ 147 миллиард түхэриг абаһан байгаа. Тиихэдэ ажалшад өөһэдынгөө хубиин доходуудһаа налогууд болон татабаринуудые, тэрэшэлэн урьһаламжа захижа—65 миллиард түхэриг, нёдондо жэлэйхиһээ 21 миллиард түхэриг багые бюджедтэ оруулха юм. Тиимэ болохолоороо, энэ жэлдэ хүдэлмэришэд, колхознигууд, албахаагшад өөһэдынгөө хубиин доходуудһаа бюджедтэ оруулһанда орходоо 127 миллиард түхэриг үлүү ехые бюджедһээ абаха болоно; 1952 ондо хүн зон бюджедтэ оруулһанда орходоо 61 миллиард түхэриг үлүү ехээр абаһан байна.

Оборонодо 110,2 миллиард түхэриг гаргашалха гэжэ Гүрэнэй бюджет дотор хараалагдана. Энэ мүнгэн хадаа бюджедэй бүхы гаргашануудай 20,8 процентнь болоно, тиихэдэ 1952 ондо 23,6 процент болоо һэн.

Оборонодо дурсагдаһан хэмжээтэй гаргашануудые һомолхо гэжэ дурадхахадаа, Правительство болбол манай Эхэ ороной аюулгүй байдалые хангахын ба Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай арадуудай амгалан байдалые эбдэхээ хүсэһэн агрессортэ эрид шанга харюу сохилто хэхээр бэлэн байхын тула советскэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые эсэшэ сусашагүйгөөр нарижуулан һайжаруулха ба бэхижүүлхэ уялгатай байһыемнай эшэ баримтална. **(Үни удаан саг соо нэрьемэ альгаташалга болобо).**

I. Промышленностиин ба хүдөө ажахын талаар хойшолуулагдашагүй шухала зорилгонууд тухай, арадай материальна байдалые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай

Нүхэдүүд! Бюджедые зүбшэн хэлсэлгэтэй дашарамдуулан би промышленностиин ба хүдөө ажахын талаар хойшолуулагдашагүй шухала хэдэн зорилгонууд тухай хэлэхээ хүсөө һэмби, эдэ зорилгонуудые шиидхээд байхада хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин, бүхы советскэ хүнүүдэй материальна ажана байдалые саашадань һайжаруулга хангаха гэһэн манай гол зорилгые улам бүри амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга боломжо бидэндэ олдохо байна.

Үнгэрһэн 1951 ба 1952 онуудай дүнгүүдтэл адли, мүн 1953 оной түрүүшын хахад жэлэй ажахын дүнгүүд юу харуулнаб гэхэдэ, табадахи табанжэлэй түсэбэй даалгабаринуудые манай промышленность амжалтатайгаар дүүргэжэ байна гэжэ харуулна. 1953 ондо промышленна үйлэдбэрилгын хэмжээн дайнай урда тээхи 1940 онойхиһоо тухайлхада хоёр хахад дахин ехэ болохо байна.

Хүндэ промышленностиин гол һалбаринуудай продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн иимэ тоо баримтануудаар тодорхойлогдоно.

1953 ондо 38 миллионһоо дээшэ тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо хоёрһоо үлүү дахин ехэ булад үйлэдбэрилэгдэхэ; 320 миллионһоо дээшэ тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 93 процент ехэ нүүрһэн малтан абтаха; 52 миллионһоо дээшэ тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 70 шахуу процент ехэ нефть абтаха; 16 миллионһоо дээшэ тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 3 дахин шахуу ехэ цемент үйлэдбэрилэгдэхэ; 133 миллиард киловатт-час гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 2,8 дахин ехэ электроэнерги үйлэдбэрилэгдэхэ байна. 1953 ондо химическэ промышленностиин продукци 1940 онойхитой сасуулбал 3 дахин, машинануудые болон зэмсэг түхеэрэлгэ үйлэдбэрилгэ—3,8 дахин ургаха юм.

Хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ тушаа хэлэхэ болоо һаа, иимэ байна гээшэ.

1953 ондо 5 миллиард 300 миллион метр гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 34 процент ехэ хлопчатобумажна бүд; 200 миллионһоо дээшэ метр гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 70 тухай процент ехэ нооһон бүд; 400 миллион метрһээ дээшэ гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо таба үлүүтэй дахин ехэ торгон бүд; 3 миллион 600 мянган тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 70 шахуу процент ехэ сахар үйлэдбэрилэгдэхэ; 400 мянган тонно малай тоһон абтаха, энэнь малай тоһо промышленна аргаар үйлэдбэрилгын дайнай урда тээхи хэмжээнһээ 80 шахуу процент ехэ болохо байна.

Эдэ тоо баримтанууд манай промышленностиин туйлаһан амжалтануудые эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Ороноо индустриализацилгын хэрэгые хүндэ промышленностиие—металлургиие, түлишын ба энергетическэ промышленностиие дэлгэрүүлэн хүгжөөлгэһөө, өөрынгөө машина бүтээлтые хүгжөөлгэһөө партиин эхилһэниинь мэдээжэ. Энээнгүй һаа, манай Эхэ ороной бэсэ даанхай байдалые хангаха тухай хэлэһэнэйшье хэрэггүй байха һэн. Хүндэ промышленностиие байгуулгада эсэргүүсэһэн, мүнгэ зөөриие хүндэ промышленностьһаа хүнгэн промышленностьда оруулха эрилтэ хэһэн троцкистнуудта, баруунай капитулянтнуудта ба урбагшадта эсэргүү тэмсэл хэжэ, парти хадаа өөрынгөө хараа шугамые бата сэхээр, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлһэн байгаа. Эдэ дурадхалнуудые абаха гээшэ манай революциие хосороохо, манай ороние хосороохо ябадал болохо байгаа, юундэб гэхэдэ, капиталистическэ хүреэлэлтын урдаһаа бидэнэр зэбсэггүй байха байгаабди.

Ороноо индустриализацилха шэглэлые партиин баримталжа эхилхэдэ манай промышленностиин ямар байһаниие, нүхэдүүд, һанаад үзэт.

Партиин XIV съездын урдахана — ажахын 1924/25 ондо—Советскэ Союз дотор ойройдоо 1 миллион 868 мянган тонно булад хайлуулагдаһан, юрэдөө 16 миллион 520 мянган тонно нүүрһэн малтагдан абтаһан, электростанцинууд 3 миллиард киловатт-часһаа бага электроэнерги үйлэдбэрилһэн байгаа. Хара болон үнгэтэ металлнуудые үйлэдбэрилгөөр, нүүрһэ, нефть малтан абалгаар, электроэнерги үйлэдбэрилгөөр бидэнэр томо капиталистическэ гүрэнүүдтэй жэшэхэдэ һүүлшын һуури эзэлжэ байгаабди. Манайда тракторна, автомобильна, авиационно ба станок бүтээлгын промышленность байгаагүй, энэ тэхэ горьтой химическэ промышленность, хүдөө ажахын машинануудые үйлэдбэрилгэ байгаагүй һэн.

Мүнөө манай орон хүсэтэй, техническэ зэбсэглэгдэнхэй хүндэ индустритай байна.

Партиин XIV съездһээ хойшо үнгэрһэн хорин найман жэл соо промышленна продукци гаргалга 29 дахин ургаа. Мүнөө 1924/25 онойхидо орходоо булад—21 дахин, нүүрһэн—19 дахин, электроэнерги—45 дахин ехээр үйлэдбэрилэгдэнэ: Химическэ промышленность ба машина бүтээлгэ бүри ехэ темптэйгээр ургаа, тэдэнэй олонхи һалбаринууд шэнээр байгуулагдаа.

Энэ үе соо Поволжьедо, Уралда, Сибирьтэ, Дальна Востогто, европейскэ Хойто зүгэй районуудта, Казахстанда, Дунда Азиин ба Закавказьеын республикануудта шэнэ индустриальна центрнүүд байгуулагдаа. Манай ороной бүхы экономическа районуудта бидэнэр хүгжэнги хүндэ промышленностьтай байнабди.

Түрүүшын ээлжээндэ хүндэ индустриие хүгжөөхэ гэһэн зорилгые шиидхэлгэ хадаа промышленна үйлэдбэрилгын ниитэ хэмжээн дотор хүндэ ба хүнгэн промышленностиин хоорондохи байдалые үндэһөөрнь хубилгаа.

Мүнөө үедэ хүндэ промышленностьда бүхы промышленна хүдэлмэришэдэй 70 шахуу процентнь ажаллана. Хэрбээ 1924/25 ондо СССР-эй бүхы промышленностиин продукци дотор үйлэдбэриин зэмсэг хэрэгсэлнүүдэй хубинь 34 процент боложо байгаа һаа, хоёрдохи табанжэлэй һүүл багта — 1937 ондо 58 процент, тиихэдэ 1953 ондо—70 тухай процент болоо.

Тиимэ болохолоороо, 1924/25 ондо, мүн тэрэшэлэн революциин урда тээхи Россида, хүндэ промышленностиин удельнэ хэмжээн промышленна үйлэдбэрилгын ниитэ хэмжээн дотор ойройдоо гурбанай нэгэ хубинь болодог байһанаа, мүнөө гурбанай хоёр хубиһаа ехэ болоо.

Хүндэ индустриин хүгжэхэтэй хамта манай орон дотор түмэр замай ба уһан замай транспорт ургажа ба хүгжэжэ байгаа; автомобильна ба агаарай транспорт байгуулагдаа. 1925 онһоо 1953 он хүрэтэрхи үе соо бүхы түрэлэй транспортын ашаанай эрьесэ 13 хахад дахин ургаа, тиихэдэ түмэр замай транспортын ашаанай эрьесэ 15 дахинһаа үлүүтэйгээр ехэ болоо.

Бидэнэр саашадаашье хүндэ промышленностиие —металлургиие, түлишын, энергетическэ, химическэ, ой модоной промышленностиие, машина бүтээлгые, барилгын индустриие бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, манай транспортые хүгжөөхэ ба нарижуулан һайжаруулха байнабди. Хүндэ индустри хадаа манай социалистическэ экономикын эгээн шухала үндэһэ һуури мүн болоно, юундэб гэхэдэ тэрэниие хүгжөөнгүйгөөр хүнгэн промышленностиин саашанхи ургалтые, хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй ургалтые хангажа болохогүй, манай ороной өөрыгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлжэ болохогүй байна гэжэ бидэнэр хододоо һанажа ябаха уялгатайбди.

Мүнөө хүндэ промышленностиие хүгжөөхэ талаар амжалтануудай туйлагдаад байхада, арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ эрид ехээр дээшэлүүлхэ ябадал эмхидхэхын тулада хэрэгтэй бүхы условинууд манайда бии байна.

Бидэнэр энээниие хэхэ дүүрэн арга боломжотой, хэхэ ёһотойшье байнабди. Һүүлэй 28 жэл соо манай орон дотор үйлэдбэрилгын зэмсэг хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ бүхыдөө 55 тухай дахин ургаа, тиихэдэ энэ үе соо арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ миил 12 тухай дахин ехэ болоо. 1953 оной үйлэдбэриин хэмжээе дайнай урда тээхи 1940 оной хэмжээтэй сасуулжа харуулбал, мүн энэ үе соошье үйлэдбэрилгын зэмсэг хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ 3 үлүү дахин ехэ болоһон, тиихэдэ хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ 72 процентээр ехэ болоһон байха юм.

Хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын талаар туйлагдаһан хэмжээн бидэниие ханаажа шадахагүй байна.

Хүндэ промышленностиие хүгжөөһэндэ адли темптэйгээр хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиие хүгжөөхэ арга боломжо мүнөө хүрэтэр манайда байгаагүй юм. Мүнөө үедэ бидэнэр арадай ажабайдалай материальна болон культурна хэмжээе үлэмжэ түргэнөөр дээшэлүүлхэ ябадал хангалгын аша туһада хүнгэн промышленностиин хүгжэлтые бүхы хэмжээгээр түргэдхэхэ аргатай, тиимэ болохолоороо тиихэ уялгатай байнабди.

Бидэнэр капитальна вложенинүүдые гол түлэб хүндэ индустриие ба транспортые хүгжөөлгэдэ удаан сагай турша соо зорюулжа байгаабди. Табанжэлнүүдэй үедэ гэхэ гү, али 1929 онһоо 1952 он хүрэтэр, капитальна барилгада ба зэмсэг түхеэрэлгые худалдажа абалгада мүнөөнэй сэнгээр тоолобол: хүндэ промышленностьда—638 миллиард түхэриг, транспортда—193 миллиард түхэриг, хүнгэн промышленностьда—72 мянган миллиард түхэриг, хүдөө ажахыда 94 миллиард түхэриг гүрэнэй мүнгэ зөөри зорюулагдаһан байна.

Правительство, партиин Центральна Комитет хадаа хүнгэн, эдеэ хоолой, тусхайлхада, загаһанай промышленностиие хүгжөөлгэдэ, хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ мүнгэ зөөри табилгые нилээд ехэ болгохо, арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын талаар даалгабаринуудые нилээд ехэ болгожо заһаха; хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэдэ машина бүтээлгын ба хүндэ промышленностиин бусад предприятинүүдые үргэнөөр хабаадуулха шухала гэжэ тоолоно.

Эдеэ хоолой ба промышленна товарнуудаар — мяха болон мяханай продуктаар, загаһа болон загаһанай продуктаар, тоһоор, сахараар, кондитерска зүйлнүүдээр, бүдөөр, хубсаһаар, гуталаар, амһартаар, мебелеэр болон культурно-ажаһуудалай ба гэрэй хэрэгсэлэй бусад зүйлнүүдээр хүн зоной хангагдасые хоёр—гурбан жэлэй турша соо эрид ехээр дээшэлүүлхэ, арадай хэрэглэлэй товарнуудаар хүн зоной хангагдасые нилээд ехээр дээшэлүүлхэ гээшэ хойшолуулагдашагүй шухала зорилго болоно. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).**

1955 ондо хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ 1950 онтой сасуулбал 65 тухай процентээр ехэ болгохо гэжэ табадахи табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһаниинь мэдээжэ. Бидэнэр табанжэлэй түсэбэй энэ даалгабариие нилээд урид дүүргэхэ хэмжээтэйгээр арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг болохо аргатай байнабди.

Зүгөөр, хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын ганса тоогойгоо талаар ургаһаарнь ханажа болохогүй. Арадай хэрэглэлэй бүхы промышленна товарнуудай шанар тухай асуудал тэрээнһээ бага бэшэ шухала удхашанартай юм.

Үргэн хэрэглэлэй товарнуудай шанарай талаар бидэнэр гээгдээбди, тиин энэ хэрэгые горьтойгоор һайжаруулха ёһотойбди гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Олон предприятинууд советскэ эд хэрэглэгшын эрилтэнүүдтэ ба дура хүсэлэндэ харюусадаггүй, хангалтагүй шанартай продукци үшөөл гаргадаг байһаар.

Манай промышленностиин хэжэ гаргаһан үргэн хэрэглэлэй товарнууд бүхэ байдагаараа хододоо илгардагшье һаа, өөрынгөө гоёолтоор, гадар талаараа холо һайн болгогдохоор байна. Харин гүрэнүүдтэ үйлэдбэрилэгдэһэн товарнуудай гадар талаһаа гоё һайхан байһан дээрэһээнь лэ тэдэниие заримдаа дуратайгаар худалдажа абадагынь промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдые эшээхээр байна. Гэхэ зуураа, зохид һайн ба гоё һайхан бүд, зохид һайн гоё һайхан хубсаһа, бүхэ ба гоё гутал оёхо бүхы арга боломжо манайда бии гээшэ; арадай хэрэглэмжые хангалгада зорюулагдадаг бүхы товарнуудые һайнаар гоёохо дүүрэн арга боломжо манайда бии байна.

Советскэ арад болбол бидэнһээ. хамагай түрүүн, үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдһөө зохид һайн, һайнаар гоёогдоһон, шанар һайнтай товарнуудые эрихэ эрхэтэй байна. Энээндэнь бидэнэр хэрэгээрээ харюусаха уялгатайбди. Эрхим шанартай продукци гаргаха, хэжэ гаргадаг зүйлнүүдэйнгээ зохид һайн ба гадар талаһаа гоё һайхан байхын түлөө саг үргэлжэ һаналаа табиха гээшэ предприяти бүхэнэй арюун уялга мүн.

Зорилго юуб гэхэдэ, арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын хэрэгые эрид ехээр дээшэлүүлхэ, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин үлэмжэ түргэн хүгжэлтые хангаха ябадал болоно.

Зүгөөр, арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ эрид ехээр дээшэлүүлхэ ябадал хангахын тулада, бидэнэр хүн зониие эдеэ хоолоор, хүнгэн промышленностиие түүхэй эдээр хангадаг хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхын ба дэбжээхын тула хамагай түрүүн һаналаа табиха ёһотойбди.

Манай социалистическэ хүдөө ажахы хүгжэлтынгөө талаар ехэ амжалтануудые туйлаа. Колхозуудай ниитын ажахы жэлһээ жэлдэ ургажа ба бэхижэжэ, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ ехэ боложо байна.

Манай орон таряа талхаар хангагданхай. Дайнай урда тээхи үетэй сасуулбал, хлопок, сахарай свёкло болон малажалай продуктнуудые гүрэндэ бэлэдхэлгэ нилээд ехэ болоо. 1952 ондо 3 миллион 770 мянган тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 1,7 дахин ехэ хлопок-сырец; 22 миллион тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 30 процент шахуу ехэ сахарай свёкло бэлэдхэгдэһэн байна. Үнгэрһэн жэлдэ гүрэндэ бэлэдхэгдэһэн мяхан 3 миллион тонно болоо, энэнь 1940 оной бэлэдхэлһээ 1,5 дахин ехэ болоно, 10 миллион тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 1,6 дахин шахуу ехэ һүн бэлэдхэгдээ. Гүрэнэй бэлэдхэлһээ гадна, манай хүдөө ажахы ехэ мяха, һү болон эдеэ хоолой бусад зүйлнүүдые кооперативна ба колхозно худалдаа наймаагаар дамжуулан худалдана.

Мүнөө жэлдэ таряа болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые бэлэдхэлгэ эмхитэйгээр ба амжалтатайгаар үнгэргэгдэжэ байна.

Хүдөө ажахые мүнөө үеын шэнэ техникээр зэбсэглэхэ хэрэгтэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа, тиигэжэ олон янзын хүдэлмэриие гүйсэд механизировалхэ, колхозно таряашадай ажалые хүнгэдхэхэ ба үлэмжэ бүтээсэтэй болгохо арга олдоо.

Хүдөө ажахын туйлаһан амжалтанууд нилээдгүй ехэ байна, тэдэ амжалтанууд манай колхозуудай, машинно-тракторна станцинуудай, совхозуудай, манай социалистическэ байгуулалтын арсашагүй шухала туйлалта мүн болоно.

Зүгөөр, хүдөө ажахын хэдэн шухала һалбаринуудай гээгдэлые харахагүй болоо һаа, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын мүнөөнэй хэмжээнэй хүдөө ажахын техническэ талаараа улам ехээр зэбсэгжэһэнтэй, колхозно байгуулалтада бии байһан арга боломжонуудтай зохилдодоггүй байһаниие обёорхогүй болоо һаа, ехэ алдуу хэгдэхэ байгаа.

Хүдөө ажахыгаа задагайруулһан үсөөн бэшэ колхозууд, бүхэли районуудшье үшөөл бии байна; оронойнмнай олон районуудтахи колхозууд болон совхозууд ороохо таряанай болон хүдөө ажахын бусад культурануудай бага ургаса хуряана, хуряалгын үедэ ехэ гээлтэ хоролто гаргана; ниитынгээ ажахые һулаар хүгжөөһэн дээрэһээ зарим колхозууд үшөө хангалтагүй бага натуральна ба мүнгэн доход абана, колхознигуудай ажалта үдэртэ мүнгэ, ороохо таряа болон бусад продуктнуудые багаар үгэнэ.

Малажал хүгжөөхэ хэрэг хангалтагүй муу байна, энээнһээ боложо бидэнэр мяха, һү, үндэгэ, болон малажалай бусад продуктнуудаар хүн зоной улам ургажа байгаа хэрэглэмжэнүүдые үшөөл холо дутуугаар ханганабди гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Дайнай урда тээхи жэлнүүдтэшье малажалай хүсэдөөр хүгжөөгдөөгүй байһаниинь мэдээжэ. Дайнай һүүлээр малай тоо толгойе урданайхидань хүргэхэ ба улам олон болгохо талаар нилээд ехэ хүдэлмэриин хэгдэһэн байбашье, малажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ тохёолдоһон гээгдэнги байдал мүнөө хүрэтэр дабагдаагүй байна. Малай тоо толгойн ургалтын темп хангалтагүй байна, тиихэдэ малай ашаг шэмэ үгэлгэнь бага зандаа байһаар. Ниитын малажал ажахын ашаг ехэтэй ба олзо доход ехэтэй һалбари болохо ёһотой аад, мүнөө дээрээ олон колхозуудта тиимэ болоогүй байна. Эдэ бүгэдэ хадаа колхозуудай экономическа байдалда муу нүлөө үзүүлнэ, арадай ажахыда хохидол ушаруулна.

Тэрэшэлэн хартаабха болон овощь үйлэдбэрилгэ ехэ гээгдэнги байдалда ороод байна, тиимэһээ эдэ продуктнуудаар городуудай болон промышленна центрнүүдэй хүн зониие хангалга һайжаруулха хэрэгтэ һаад түбэг ушарна, тиихэдэ хартаабхын дутаһан дээрэһээ малажалай хүгжэлтын һаатажа байһан тухай бүри хэлэгдэнэгүй.

Гээгдэнги районуудтахи ба колхозуудтахи хүдөө

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Г. М. МАЛЕНКОВОЙ хэлэһэн үгэ

(Үргэлжэлэл. Эхининь 1-дэхи нюурта)

ажахын задагай муу байдалые тон богони болзор соо зайсуулжа, колхозуудай ниитын ажахые түргэнөөр хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ ябадал хангаха, энээнэй үндэһөөр колхознигуудай ажалта үдэртэ мүнгэ, таряа талха болон бусад продуктнуудые нилээд ехээр үгэдэг болохо гээшэ, манай шухалын шухала уялга мүн болоно.

Бидэнэр малажалые хүгжөөхэ талаар тохёолдоһон тэсэшэгүй гээгдэлые усадхаха, тэжээлэй бата бэхи база байгуулха, бүхы мал болон шубуудые байраар хангаха, малажалай ашаг шэмэ үгэлгые эрид ехээр дээшэлүүлхэ, малай, илангаяа үнеэдэй тоо толгойе улам бүри түргэн темптэйгээр олошоруулха ябадал туйлаха ёһотойбди.

Бидэнэр хадаа хартаабха болон овощь үйлэдбэрилгэдэ тохёолдоһон гээгдэлые дабажа, эдэ продуктнуудаар городуудай ба промышленна центрнүүдэй хүн зоние хангалга горьтойгоор һайжаруулха, хүн зоной ба буйлуулдаг промышленностиин хэрэглэмжые гүйсэдөөр хангахаһаа гадна, мүн хартаабхаар малажалай хэрэглэмжые хангахада хүрэхэ хэмжээтэй болоторынь хартаабха болон овощь үйлэдбэрилгые ойрын хоёр жэл соо ехэ болгохо зэргэтэйбди.

Талха таряагаар хүн зоной улам ургажа байгаа хэрэглэмжые хангахаһаа гадна, мүн малажалай түргэнөөр дэбжэхын тулада, техническэ культурануудые үйлэдбэрилдэг районуудые орооһо таряагаар хангахын тулада орооһо таряа үйлэдбэрилгые саашадань, бүри түргэнөөр ургуулха гээшэ манай орондо шухала хэрэгтэй байна гэжэ хараадаа абаад, нимэ ургалтые бидэнэр хангаха уялгатайбди. Ургасые гээлтэдэ оруулха ябадалтай тэмсэхэ тэмсэл шангадхахын ба бодото дээрээ суглуулжа абтадаг орооһо таряа болон хүдөө ажахын бусад культурануудые ехэ болгохын зорилгоор, орооһо таряа болон бусад продукци үйлэдбэрилгөөр колхозуудай хүдэлмэриин дүнгүүдые бодото дээрээ суглуулагдаһан ургасаар бэшэ, харин абтахаар гэжэ хараалагдаһан ургасаар сэгнэдэг буруу ябадалые усадхаха шухала. Манай орон, манай колхозууд ургажа байһан ургасаар бэшэ, харин амбарнуудтаа суглуулжа абаһан ургасаараа баян байха гээшэ гэжэ мартажа болохогүй. **(Альгаташалга болобо).**

Бидэнэр техническэ культурануудые, тон түрүүндэ хлопчатник, улһа, сахарай свёкло болон тоһото культурануудые үйлэдбэрилгэ саашадаашье бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ ёһотойбди.

Бүхы хүдөө ажахые юрэнхы дээрэнь дэбжээһэнэй ба колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар саашадань бэхижүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ ойрын хоёр—гурбан жэл соо манай орон дотор хүн зондо хэрэгтэй эдеэ хоол, хүнгэн промышленностьда хэрэгтэй түүхэй эд элбэг дэлбэг болгохо ябадал туйлаха гээшэ хойшолуулагдашагүй шухала зорилго болоно. **(Альгаташалга болобо).**

Энэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада Правительство ба партиин Центральна Комитет болбол хүдөө ажахые саашадань түргэнөөр дэбжүүлгэ хангаха талаар хэдэ хэдэн ехэ хэмжээнүүдые, түбхын түрүүндэ хүдөө ажахын гээгдэлтэй һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ, колхозууд болон колхознигуудай урма абьяасые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ шухала гэжэ тоолоһон байна.

Хүдөө ажахын зарим һалбаринуудые ба хлопчатник, сахарна свёкло, сай, цитрусова культура зэргын хүдөө ажахын зарим культурануудые хүгжөөхын тулада колхозууд болон колхознигуудта экономическа урмашуулгын байгуулагданхай байхада, бусад хэдэ хэдэн культурануудые—хартаабха, овощьнуудые үйлэдбэрилгэдэ ба илангаяа тон шухала һалбари болохо малажал хүгжөөлгэдэ гүрэнэй зүгһөө экономическа урмашуулгын үшөөл багаар хэгдэдэг байгаа мүнөө үеын байдалые нормальна гэжэ тоолохын аргагүй.

Гүрэнэй зүгһөө һайнаар урмашуулагдажа байдаг, хлопчатник, сахарна свёкло ба бусад культурануудай үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгэдэ колхозууд болон колхознигуудай экономическа урма хэшээлые багадхаха тухай эндэ хэлэгдэнэ бэшэл. Харин эдэ шухала культурануудай үйлэдбэрилгые саашадань бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ тушаа анхарал оролдолго саашадаашье гаргаха хэрэгтэй.

Хартаабха, овощьнуудай үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, малажал хүгжөөхэ талаар колхозууд болон колхознигуудай материальна урма абьяасые дээшэлүүлхэ талаар хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые бэелүүлхэ тухай хэлэгдэнэ.

Правительство ба партиин Центральна Комитет болбол худалдаа наймаандахи рознично сэнгүүдые дээшэлүүлэнгүйгөөр, тэдэ сэнгүүдые саашадань доошолуулгын политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэн, колхозууд болон колхознигуудай уялгата тушаалгын ёһоор гүрэндэ үгэдэг мяха, һү, нооһо, хартаабха ба овощьнуудай бэлэдхэлэй сэнгүүдые бүри энэ жэлдэ дээшэлүүлхэ; уялгата тушаалгаяа дүүргэһэн колхозууд болон колхознигуудһаа үлүү гараһан орооһо, овощьнуудые, хартаабха, мяха, һү, үндэгэ болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые дээшэлүүлэгдэһэн сэнгээр гүрэндэ худалдан абалгые үргэн хэмжээгээр эмхидхэхэ; колхозно худалдаа наймаа үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, хүдөө ажахын үлүү гараһан продуктнуудые колхозно рыногүүд дээрэ ба эд хэрэглэгшэдэй кооперацяар дамжуулан худалдаха хэрэгтэнь колхозуудта туһаламжа үзүүлхэ гэжэ шиидэһэн байна.

Колхозуудай ниитын ажахые хүгжөөлгэдэ колхознигуудай материальна урма абьяасай дээшэлхэтэй хамта, Правительство ба партиин Центральна Комитет колхозниго хубиин хамһабариин ажахыда буруугаар хандадаг байһан ябадалые ехээр заһаха ба хубилгаха гэжэ шиидээ.

Колхозой гол хүсэниинь мүн болохо ниитын ажахын хажуугаар, колхозно бүлын өөрынгөө зарим хэрэглэмжэнүүдые хангахын тулада, эдэ хэрэглэмжэнүүдэй артельнэ ажахыһаа дүүрэнээр хангагдажа үшөөл шадахагүй байһан ушарһаа, колхозник бүхэн хүдөө ажахын артелиин Уставай ёһоор хамһабариин ажахытай байдаг гэжэ мэдээжэ.

Колхознигуудай хубиин хамһабариин ажахы тушаа налоговой политикада дутагдалнуудай байһан дээрэһээ һүүлэй жэлнүүдэй туршада колхознигуудай хубиин хамһабариин ажахыһаа ородог олзо доход бага болоо, колхозно айлай хубиин малай, илангаяа үнеэдэй тоо хороогдоо, энэ хадаа колхозно байгуулалта тушаа манай партиин политикада зүришэнэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, Правительство ба партиин Центральна Комитет болбол колхознигуудай өөһэдынь хамһабариин ажахыһаа абтадаг уялгата тушаалгануудай нормонуудые нилээд ехээр доошолуулха шухала гэжэ тоолоһон, финансын Министр нүхэр Зверевэй энээн тухай мэдээсэһэнэй ёһоор, колхознигуудта хүдөө ажахын налог ашалгын системые хубилгаха, колхозно айлһаа абтадаг мүнгэн налогые дунда зэргээр хоёр дахин доошолуулха, хүдөө ажахын налогой талаар үнгэрэгшэ жэлнүүдэй доёнхонуудые бултыень болюулха гэжэ шиидэһэн байна. **(Альгаташалга).**

Малажалай продуктнуудай, хартаабха ба овощьнуудай бэлэдхэлэй сэнгүүдые дээшэлүүлгэдэ хэгдэхэ һомололгонууд гүрэнэй бюджет дотор хараалагдаа, хүдөө ажахын налогой ба колхознигуудһаа абтадаг малажалай продуктнуудай уялгата тушаалганuудай хэмжээгэй доошолуулагдаһантай дашарамдуулан доходууд дотор оруулагдаха хубилалтанууд хараада абтаа. Колхозууд болон колхознигуудые экономическаар урмашуулха хэмжээнүүдые, мүн налоговой политикын талаар абтаһан хэмжээнүүдые бодотоор бэелүүлхэдэ колхозууд болон колхознигуудай олзо доходууд бүри 1953 онло 13 миллиардһаа үлүү түхэригөөр, тиихэдэ бүхэли жэл соо абажа тоолоходо 20 миллиардһаа үлүү түхэригөөр дээшэлхэ байна.

Хүдөө ажахые механизацилгын ба электрификацилгын хэрэгые нилээд һайжаруулха талаар, минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар, колхозуудта агрономическа ба зоотехническэ туһаламжа үзүүлгые ехэдхэхэ талаар шэнэ нэмэлтэ хэмжээ-ябуулганuудые үнгэргэхын тулада хэгдэхэ һомололгонууд Гүрэнэй бюджет дотор мүн тэрэшэлэн хараалагданхай.

Эдэ хэмжээнүүдтэ түбхын түрүүндэ иимэ зүйлнүүд хабаадана:

—МТС-үүдтэ трактористнуудай, машинистнуудай ба бусад мэргэжэлэй хүдэлмэришэдэй саг үргэлжын кадрнуудые байгуулха, юуб гэхэдэ, механизаторнуудай саг үргэлжын тиимэ кадрнуудай үгы байһан ябадал хадаа хүдөө ажахыда техникые хангалтагүйгөөр ашаглалгын гол шалтагаануудай нэгэниинь мүн;

—хүдөө ажахые машинануудаар, тракторнуудаар, илангаяа пропашной машина, тракторнуудаар зэбсэглэлгые үргэдхэлгэ, ба МТС-үүдэй заһабарилгын базануудые бэхижүүлгэ;

—хүдөөгэй шэнэ электростанцинуудые барижа, мүн МТС-үүд, колхозууд болон совхозуудые гүрэнэй энергосистемэнүүдтэй холбожо, хүдөө ажахые электрификацилха хүдэлмэриие үргэдхэлгэ;

—колхозууд болон совхозуудта минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үгэлгые нилээд ехэдхэлгэ;

— хүдөө ажахын нэгэ—хоёр мэргэжэлтэдые машинно-тракторна станцинуудай штадуудта байлгажа, саг үргэлжэ хүдэлмэрилхын тулада колхоз бүхэндэ байхаарнь эльгээхэ.

Эдэ бүхы хэмжээнүүд хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургасые али болохоор дээшэлүүлхэ, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэтэеэ хамта тэдээнэй тооe олошоруулха, газар эдлүүрилгын ба малажалай валовой болон товарна продукциие ехэдхэхэ талаар колхозуудай, МТС-үүдэй ба совхозуудай үмэнэхи гол шухала зорилгые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ ехээр туһалха байна.

Энэ жэлдэ гүрэн болбол хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ гүрэнэй бюджедэй талаар ба мүн гүрэнэй бусад мүнгэ зөөриһөө 52 миллиард шахуу түхэриг гаргашалха гэжэ хараалһан байна. Ниитын ажахые хүгжөөлгэдэ энэ жэлдэ гүрэнһөө 3,5 миллиард түхэригэй удаан болзортой кредидүүдые колхозуудай абаха байһыень анхарха хэрэгтэй. Колхозууд өөһэдынгөө зөөреэр 1953 ондо 17 миллиардһаа доошо бэшэ түхэригэй капитальна вложенинүүдые хэхэ байна.

Нүхэдүүд! Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар бидэнэй үмэнэ ехэ зорилгонууд табигдаад байна. Хүдөө ажахые саашадань дэбжүүлхэ ниитын хэрэгэй түлөө хэрбээ манай бүхы колхознигуудай ба хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын машинанууд болон үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилдэг промышленностиин бүхы хүдэлмэришэд, инженернүүд ба технигүүдэй, хэрбээ та бидэнэрэй бултадаа эрид шууд ба түгэс зоригтойгоор оролдоо һаамнай, энээнэй түлөө хүсэеэ ба мүнгэ зөөри гамнаагүй һаамнай, хүн зондо хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые, хүнгэн промышленностьда хэрэгтэй түүхэй эдые ойрын хоёр—гурбан жэлэй турша соо элбэг дэлбэг болгохо гэһэн зорилгын амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ байһандань ажаг һэжэг байхагүй. **(Удаан саг соо нэрьемэ альгаташалга болоно).**

***

Хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг промышленностиин саашадаа хүгжэлгэтэй ба хүдөө ажахын дэбжэлтэтэй дашарамдан эд бараанай эрьесые бүхы хэмжээгээр дэлгэрүүлхэ, гүрэнэй, кооперативна ба колхозно худалдаа наймаа эмхидхэлгые һайжаруулха зорилго улам бүри шухала болоно.

Советскэ худалдаа наймаа арадай интересүүдтэ ба эрилтэнүүдтэ алба хэнэ. Тэрэ хадаа социалистическэ общественые хангаха, социалистическэ үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ ба бэхижүүлгэдэ туһалха, тэрээниие арадай хэрэглэлгэтэй холбохо ёһотой. Манай промышленностьда ба хүдөө ажахыда үйлэдбэрилэгдэжэ байдаг хэрэглэлэй элдэб олон янзын зүйлнүүд гүрэнэй болон кооперативна магазинуудай ба лавкануудай, худалдаа наймаанай складуудай ба базануудай, колхозно рыногүүдэй үргэн сетеэр дамжуулагдан арад зондо хүргэгдэдэг байна. Советскэ худалдаа наймаа хадаа гүрэнэй промышленность ба колхозно хүдөө ажахы хоёрой хоорондохи үйлэдбэриин-экономическа холбоонуудай ниитэ системэ дотор тон шухала звено мүн болоно.

Социализмын үедэ худалдаа наймаан болбол хэрэглэлэй зүйлнүүдые социалистическэ общественын гэшүүдэй дунда хубаалгын гол формо, ажалшадай өөһэдынь улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые хангалгын гол формо мүн байна, тэрэ хэбээрээ удаан саг соо үлэхэшье байна.

Советскэ обществодо тон шухала үүргэнүүдээ советскэ худалдаа наймаанай амжалтатайгаар бэелүүлхынь тулада бидэнэр тэрээниие бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ тушаа саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргажа байха уялгатайбди. Правительство болбол советскэ худалдаа наймаа дэлгэрүүлхэ асуудалнуудые үдэр бүри шиидхэжэ байдаг. Энээниие худалдаа наймаанай сетьдэ эльгээгдэжэ байдаг эд бараанай хэмжээнэй таһалгаряагүй ургалта, эдеэ хоолой болон промышленна эд бараанай сэнгүүдые хододоо доошолуулга, худалдаа наймаанай предприятинуудай сетиие үргэдхэлгэ, хүдөө ажахын үлүү гараһан продукциие худалдаха хэрэгтэнь колхозуудта үзүүлэгдэдэг бүхы хэмжээнэй туһаламжа гэршэлэн харуулна.

Хүн зоной юумэ худалдан абаха талаар улам ургажа байгаа шадабариие хангахын тулада Правительство болбол үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгые ехэдхэн, эд бараа ондоо газарнуудһаа рыногүүдтэ гарган, худалдаа наймаанай эрьесые үргэдхэхэ талаар һүүлэй һаранuудай туршада нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаһан байна; үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэдэ машина бүтээлгын олон тоото заводууд хабаадуулагданхай. Эдэ хэмжээнүүдэй эсэстэ 1953 оной апрель—декабрьда хүн зондо худалдахаар түрүүшээр таһалагдаһан 312 миллиард түхэригэйхиһөө гадуур 32 миллиард түхэригэй эд бараан энэ жэлдэ худалдаа наймаанда нэмэжэ орохо байна. **(Альгаташалга болобо).** Гэхэ зуура, хүн зондо ехээр хэрэглэгдэдэг товарнуудай, тусхайлбал, хлопчатобумажна, нооһон ба торгон бүдүүдэй, оёмол зүйлнүүдэй, мебелиин, амһартын, малай ба ургамалай тоһоной, сахарай, загаһанай, мяханай, консервэнүүдэй ресурснууд ехэдхэгдээ. Эрхим сортын шэниисын гурил худалдалга үргэдхэгдөө. Модон ба барилгын материалнуудые, автомобильнууд, мотоциклнууд, велосипедүүд, гэрэй холодильнигууд, часынууд, телевизорнууд, радиоприемнигууд гэхэ мэтын промышленна эд бараа хүн зондо худалдалга ехэдхэгдэжэ байна.

Үнгэрэгдэжэ байгаа хэмжээ-ябуулганuудай үрэ дүнгүүд харагдажа эхилээ. 1952 ондо урдахи жэлэйхитэй сасуулхада рознично худалдаа наймаанай хэмжээнэй 10 процентээр ургаһаниинь мэдээжэ. Тэрэ хэмжээе үнгэрэгшэ жэлэй зохихо үетэй сасуулхада, энэ жэлэй нэгэдэхи квартал соо 7 процентээр, тиихэдэ хоёрдохи квартал соо бүри 23 процентээр ургаһан байна.

Гэбэшье, энэ үшөөл бага байна. Эд бараанай эрьесын мүнөө үеын хэмжээн бидэнэрые хангажа шадахагүй. Гэхын хажуугаар, худалдаа наймаа эмхидхэлгэдэ ехэхэн дутагдалнууд бии байна; хүн зондо шухала хэрэгтэй бүхы эд бараа наймаалга хэдэ хэдэн районуудта хүсэд һайнаар үшөөл табигдаадүй. Али нэгэн эд бараа худалдан абахын тулада эд хэрэглэгшын ондоо город гү, али ондоо район ошохо баатай болодог ушар үсөөн бэшэ үзэгдэнэ.

Худалдаа наймаанай ба түсэблэлгын организацинууд хүн зоной ямар эд бараа ехээр хэрэглэдэгые наринаар шэнжэлхэ зэргэтэй. Хүн зоной хэрэглэмжэ ба тэдээнэй олон янзын бүхы эрилтэнүүдые хараадаа бүхы талаһаань абаха шухала зорилго советскэ худалдаа наймаанай уг удхаһаа үндэһэтэй юм. Имагта энээнэй ашаар лэ эд бараанай ресурснуудые ороной районуудта эгээл зүбөөр хубаарилга эмхидхэжэ болохо байна.

Зорилго юуб гэхэдэ, бүхы шухала эд бараа город бүхэндэ, хүдөөгэй район бүхэндэ худалдан абахада гүйсэд хүрэхэ хэмжээтэйгээр эдеэ хоолой ба промышленна эд бараа ойрын хоёр—гурбан жэлэй туршада орон дотор бии болгохо хэрэгтэй.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай рознично эд бараанай эрьесые 1955 ондо 1950 онойхитой сасуулхада 70 тухай процентээр ехэ болгохо гэжэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагданхай. Энэ даалгабариие бүри 1954 ондо дүүргэхэ бүхы арга боломжо манайда бии. **(Альгаташалга болобо).**

Худалдаа наймаанай организацинууд үргэн хэрэглэлэй эд бараанай шанарай түлөөшье ехэ харюусалга даана. Худалдаа наймаан хадаа хүн зондо хэрэглэгдэдэг эд бараа гаргалгые ехэдхэжэ, хүн зондо ехэ хэрэглэгдэдэггүй эд бараа гаргалгые багадхахын тулада үйлэдбэридэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ экономическа рычагуудаа үргэнөөр ашаглаха ёһотой.

Нүхэдүүд! Гэр байрын условинуудые, медицинскэ хангалгые саашадань һайжаруулга, һургуулинуудай болон хүүгэдэй эмхи зургаануудай тооe олошоруулга хадаа арадай ажана байдалые һайжаруулха хэрэгтэ шухала удхашанартай.

Дайнай урда тээ ба илангаяа дайнай хойто тээхи жэлнүүдэй туршада манайда гэр байра барилгын ехээр хэгдэбэшье, гэр байра хэрэглэлгэ үшөөл холо дутуугаар хангагдана, энэ талаар хаа хаанагүй ехэ дутагдал үзэгдэнэ. Энэ дутагдал илангаяа городуудта ехэ байна, юуб гэхэдэ, городой хүн зоной тоо манайда нилээд олошороо. Хэрбээ 1926 оной тоо бүридхэлэй ёһоор городской хүн зоной тоо 26 миллион, тиихэдэ 1940 ондо 61 миллион байгаа һаа, мүнөө үедэ городуудай хүн зоной тоо 80 миллион шахуу болонхой.

Энэ жэлдэ гэр байра барилгада гүрэнэй капитальна вложенинүүд нилээд ехэдхэгдэжэ, тэдээнэй ниитэ хэмжээн дайнай урда тээхи 1940 ондо энэ хэрэгтэ зорюулагдаһан гаргашаһаа 4 дахин шахуу ехэ болоһон байна. Гэбэшье, гэр байра барилга үшөөл муугаар ябуулагдана, гэр байра барилгын түсэбүүд гүйсэд дүүргэгдэнэгүй, энэ зорилгоор гүрэнэй һомолһон мүнгэ зөөри хүсэд ашаглагданагүй. Министерствонүүдэй, нютагай советскэ ба партийна организацинуудай олон хүтэлбэрилэгшэд гэр байра барилгада зохихо анхарал хандуулнагүй. Гэр байра тухай анхарал оролдолго гаргадаггүй ажахын хүдэлмэрилэгшэд манайда үшөөл үсөөн бэшэ. Шэнэ предприятинуудай баригдабашье, эдэ предприятинуудай хүдэлмэришэд болон албахаагшадта зохихо тооной гэр байранууд заримдаа бариганагүй, тиимэһээ шэнээр баригдаһан заводууд дээрэ хүдэлмэришэдэй хүсэнэй талаар заримдаа ехэ бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Олон юумэнь гүйсэд дүүргэгдээгүй, хайша хэрэгээр хэгдэжэ, шанараа гутаагдаһан шэнэ гэр байшангуудые ашаглалгада үгэдэг хэрэггүй муу ябадал гаргадаг олон барилташад бии болонхой, энээн дээрэһээ ажалшадай зүгһөө зүб зүйтэй гомодол ороно.

Гэр байра барилгын хэрэгые һайжаруулха, гэр байра бариха ба заһабарилха талаар гүрэнэй даалгабаринуудые заатагүй дүүргэхэ гэһэн зорилго табигдана.

Бидэндэ һургуулинууд, эмнэлгын ба үхибүүдэй эмхи зургаанууд мүнлэ олоор хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал һургуулинуудай барилгые 30 процент, үхибүүдэй садууд болон яслинуудай барилгые 40 процент, больницануудай барилгые 54 процент ехэдхэхэ гэжэ 1953 оной арадай ажахын түсэбөөр хараалагданхай.

Энэ жэлдэ һургуулинууд, больницанууд ба үхибүүдэй эмхи зургаануудые барилга хэдышье дутагдалтай байгаа һаа, бусад түрэлэй барилганuудта орходоо нилээд түргэн темпээр хэгдэжэ байна. Гэбэшье, һомологдоһон мүнгэ зөөриин гүйсэд ашаглагдадаггүй, һургуулинууд болон үхибүүдэй эмхи зургаануудые барилгын халтад гэбэл удааруулагдадаг ушарнууд олон. Эхэнэрнүүдэй олоороо хүдэлмэрилдэг, тиимэһээ үхибүүдэй садууд ба үхибүүдэй яслинууд тухай асуудалай онсо удхашанартай байдаг хүнгэн промышленностиин предприятинууд дээрэ үхибүүдэй эмхи зургаануудые барилгын түсэб муугаар дүүргэгдэнэ. Үхибүүдэй эмхи зургаануудые барилга Украинада, Белоруссида ба РСФСР-эй хэдэ хэдэн областьнуудта хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Һургуулинууд, больницанууд, яслинууд ба үхибүүдэй садуудай сетиие үргэдхэхэ, хүдэлмэриинь һайжаруулха хэрэгтэ Элүүрые хамгаалгын министерство, союзна республикануудай гэгээрэлэй министерствонүүд, нютагай советскэ ба партийна органууд ехэ харюусалга даана, тэдэнэр хадаа һургуулинууд, үхибүүдэй ба эмнэлгын эмхи зургаануудые барилга тушаа анхарал оролдолгоёо шангадхаха, энэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулха уялгатай.

Нүхэдүүд! Промышленностиин, хүдөө ажахын талаар, арадай ажана байдалые һайжаруулха талаар бидэнэй үмэнэхи хойшолуулагдашагүй шухала зорилгонуудые шиидхэхын тулада манай ажахын ба эмхидхэлэй бүхы хүдэлмэриие шэнэ, бүри үндэр хэмжээндэ үргэхэ хэрэгтэй.

Арадай ажахыда бага бэшэ хохидол ушаруулдаг, гүрэнэй болон ажахын органуудай хүдэлмэридэхи ехэхэн дутагдалнуудые харангүй байгаа һаа, буруу болохо байна. Манай партиин XIX съездын шиидхэбэринүүд дотор эдэ дутагдалнууд тухай хэлэгдэһэн байгаа. Министерствонүүд, нютагай партийна ба советскэ органууд съездын директивэнүүдые үшөөл хангалтагүйгөөр бэелүүлнэ, предприятинуудые хүтэлбэрилхэ талаар хүдэлмэреэ һайжаруулха тушаа зохихо хэмжээнүүдые абанагүй гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Бии байгаа дутагдалнуудые эршэмтэйгээр зайсуулха зорилго табигдана.

Продукциин өөрын үные химдаруулха асуудалнуудта манай ажахын, финансова ба түсэблэлгын органуудай анхаралгүйгөөр хандадаг ушар хадаа предприятинуудые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилгын жэшээ болохо байна.

Өөрын үнэ гээшэ предприятиин бүхы хүдэлмэриин шанарые харуулагша гол показатель мүн гэжэ мэдээжэ. Гэхэтэй хамта, ажахын олон хүтэлбэрилэгшэд энээн тухай мартана, предприятинуудай ашаг олзотой байлгын асуудалнуудые багаар һонирхоно. Промышленна продукциин өөрын үные доошолуулха ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар гүрэнэй түсэбэй даалгабаринууд энэ жэлэй түрүүшын хахад соо промышленностиин хэдэ хэдэн һалбаринуудта дүүргэгдээгүй. Гарзатайгаар хүдэлмэрилдэг предприятинууд промышленностьда үшөөл олон бии, тэдээнэй продукциин үнэ тус продукцида гэжэ тогтоогдоһон сэнгүүдһээ ехэ байна; тиимэ предприятинуудай гарзань ашаг олзотой, һайнаар хүдэлмэрилдэг предприятинуудай ашаар бүглэгдэдэг байна. Гарзатайгаар хүдэлмэрилдэг аад, түрүү предприятинуудай ашаар гаража байдаг фабрикануудай, заводууд ба шахтануудай бии байһан ябадал хадаа манай промышленностьдахи ажахын тоосооной үндэһэ һуурииe эбдэнэ, нөөсэлгые саашадань ехэдхэлгэдэ зохихо түлхисэ байгуулнагүй, гүрэнэй бюджедэй доходуудай ургалтада муу нүлөө үзүүлнэ.

Нүүрһэнэй ба ой модоной промышленностьда гарзатайгаар хүдэлмэрилдэг предприятинууд тон олон, гарзануудынь айхабтар ехэ. Эдэ һалбаринуудай олон предприятинууд өөрын үные доошолуулха түсэбүүдээ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбүүдээ хэдэн жэлэй туршада дүүргэнэгүй. Энээнэй эсэстэ нүүрһэнэй ба ой модоной промышленностиин продукциин өөрын үнэ үшөөл ехэ байна, тиихэдэ нүүрһэнэй ба модон материалнуудай өөрын үнын ехэ байһан ушар хадаа гансашье энэ продукциин сэнгүүдые бэшэ, мүн промышленна бусад олон зүйлнүүдэй сэнгүүдые химдаруулгые һаатуулжа байна.

Ашаг олзогүйгөөр хүдэлмэрилдэг промышленна предприятинуудай гарзань 1952 ондо 16 миллиард түхэриг болоһон байгаа. Ашаг олзогүйгөөр хүдэлмэрилдэг предприятинууд 1953 оной түрүүшын хахад соошье нилээд ехэ гарза хээ.

Өөрын үные химдаруулха талаар түсэбтэ даалгабаринуудые бэелүүлгын хангалтагүй байдал гансашье промышленностьда бии бэшэ. Барилгын олонхи организацинуудта барилгын үнэ үшөөл ехэ, гаргашань тон ехэ байһаар; машинно-тракторна олон станцинууд хүдэлмэринүүдэй өөрынь үные химдаруулха талаар түсэбтэ даалгабаринуудаа дүүргэнэгүй, гол мүрэн дээгүүр юумэ шэрэлгын өөрын үные доошолуулга хангалтагүй байна, худалдаа наймаандахи эрьесын гаргашые багадхаха даалгабари дүүргэгдэнэгүй.

Бүхы предприятинуудта ажалай бүтээсын ургалта хадаа продукциин өөрын үные доошолуулха шиидхэхы услови мүн. Энэ зорилгые бүри амжалтатайгаар шиидхэхэ бүхы арга боломжотойбди. Манай предприятинуудай түрүү техникэ хадаа тэрээниие зүбөөр ашаглабал, хүдэлмэришэдэй ажалые улам бүри хүнгэдхэхэ, ажалай бүтээсын таһалгаряагүй ургалта хангаха арга боломжо олгоно. Үйлэдбэриие зүбөөр, ашагтайгаар эмхидхэлгэ, хамһабариин, хангалгын ба туһалбариин хүдэлмэрилэгшэдые үсөөлжэ, үйлэдбэриин гол шухала процессүүд дээрэ сэхэ ажалладаг хүдэлмэрилэгшэдэй удельнэ хэмжээе дээшэлүүлгэ хадаа ниитын ажалай бүтээсын ургалтада ба продукциин өөрын үнын химдаралгада туйлай ехэ удхашанартай.

Үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта өөрын үнын химдаралга ба ажалай бүтээсын ургалта хадаа советскэ арадай материальна ажана байдалые һайжаруулгада шиидхэхы удхашанартай. Манай предприятинуудта ажалай бүтээсын ехэ байха бүри, өөрын үнын бага байха бүри, бүхы продуктнууд ба эд бараанай сэнгүүд бага байха, арадай ажабайдалай хэмжээн бүри дээшэлхэ байна.

Зорилго юуб гэхэдэ, продукциин өөрын үнын асуудалнуудта хайша хэрэгээр хандадаг ябадалые үгы болгохо, өөрын үнын таһалгаряагүйгөөр хододоо доошолхо ябадал хангаха, предприяти бүхэнэй ашаг олзотойгоор хүдэлмэрилхэ ябадал туйлаха хэрэгтэй.

Манай үмэнэхи зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада гүрэнэй ба ажахын управлениин бүхы звенонуудай хүдэлмэридэ харюусалгые ба культурые ехээр дээшэлүүлхэ шухала.

Һүүлэй һаранuудай туршада министерствонүүдые томодхолго үнгэргэгдэһэн, министрнүүдэй эрхэнүүд нилээд үргэдхэгдэһэн байна. Эдэ хэмжээ-ябуулганuуд хадаа ажахые хүтэлбэрилгэдэ һайн дүнгүүдые харуулжа, энэ жэлдэ 6 хахад шахуу миллиард түхэриг алмаха арга олгоо. Гэбэшье, управлениин аппаратые тэдхэлгэ үшөөл үнэтэй байна гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Прави-

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

ССР Союзай Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ нүхэр Г. М. МАЛЕНКОВОЙ хэлэһэн үгэ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи ба 2-дохи нюурта)

тельство болбол гүрэлэй аппарадай хүдэлмэрине саашадань һайжаруулха, тэрээнине тэдхэлгэдэ хэгдэдэг гаргашые бүри эрид хороохо байна. Гэхэтэй хамта, арадай ажахын зарим һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ талаар шэнэ зорилгонуудай табигдаһантай дашарамдуулан, министерствонүүдые шэнэдхэн томодхохо талаар хэгдэһэн хэмжээ-ябуулгануудта зарим заһабаринуудые оруулха хэрэгтэй болоно.

Манай арадай ажахы саашадаа дэбжэлтын замаар этигэлтэйгээр дабшажа ябана. Хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин хүсэтэ эдэбхи ба үүсхэл хадаа манай хүсэнүүдэй эшэ үндэһэн мүн. Арадай таһалгаряагүйгөөр ургажа байгаа материальна ба культурна эрилтэнүүдые эгээл ехээр хангаха гэһэн манай гол шухала зорилгые бэелүүлхын тула бидэ туйлай ехэ арга боломжотойбди. Энэ зорилгые бэелүүлхэ талаар ехэ амжалтануудые богони болзор соо туйлаха байһандаа бидэ батаар этигэнэбди. **(Удаан саг соо нэрьемэ альгаташалга болоно).**

II.

Уласхоорондын оршон байдал ба Советскэ Союзай гадаадын политика

Нүхэд депутадууд! Манай дотоодын асуудалнуудые хаража үзэхэ зуураа уласхоорондын оршон байдалые хараада абангүй байха ёһогүймнай эли.

Мүнөө үедэхи уласхоорондын оршон байдал хадаа уласхоорондын түгшүүрилые һулаaруулхын түлөө, эб найрамдалай түлөө, дэлхэйн шэнэ дайе зайсуулхын түлөө тэмсэлдээ Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын, эб найрамдалай ба демократиин бүхы лагериин туйлаһан ехэ амжалтануудаар түбхын түрүүн тодорхойлогдон тэмдэглэгдэнэ.

Зүүн зүгтэ угаа олон хүнэй ами наһанда хоро хүргэһэн ба уласхоорондын эгээн ехэ зүришэлдөөнэй аюул тохёолдуулжа болохо шуһата байлдаан зогсоогдобо.

Корейдэ эблэрэлгын хэлсээнэй баталагдахада бүхы дэлхэйн арадууд тон ехэ баяртайгаар угтаа. Энэ эблэрэлгые эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй илалта мүн гэжэ дэлхэйн арадууд сэгнэхэ ёһоороол сэгнэнэ. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).** Эб найрамдалай ба демократиин лагерь Корейдэхи дайе зогсоохо гэжэ гурбан жэл үлүүтэй саг соо оролдоһон байна. Энэ тэмсэлынь эблэрэлгын хэлсээ баталха ябадал хангаа. Эб найрамдал хүсэдэг олон миллион хүнүүдэй дура зоригынь түгэлдэр ехэ ба нүлөөтэй хүсэн болоод, тэрээнине агрессорнүүд тоохо баатай болоо.

Агрессивнэ бүлэгүүд болбол Корейдэ дай үүдхэхэдээ, корейскэ арадые үбдэг дээрэнь һэхэрүүлжэ шадахабди гэжэ найдаһан байгаа. Теэд Корейскэ Арадай-Демократическа Республикада эсэргүү дай үүдхэһэн интервентнүүд гутамшагаар эндүүршоо. Тэдэнэр героическа корейскэ арадай зоригые хухалжа шадаагүй. Интервентнүүд сэрэгэй авантюра хэхэдээ, сахилгаан мэтэ түргэн сохилтоор, онсо хүсэлэлгэ таргангүй зорилгоёо туйлахабди гэжэ найдадаг байба. Бодото дээрээ ондоо юумэ болошоо. Интервентнүүд шуһата, уножагай дай хэхэ ушартай болоод, хүнүүдэй ба техникын талаар ехэ гээлтэ хоролто үзэһэн, сэрэгэйнгээ нэрэ хүндые ехээр унагааһан, булимтаралгынгаа түсэбүүдһээ арсаха баатай болоһон байна. Энэнь үлүү хараад, булуу химэлбэ, гэжэ хэлсэдэгтэл тон адли болоно. **(Зал соо бүгэдын энеэдэн болоно. Нэрьемэ шангаар альгаташаба).**

Интервентнүүдтэ ба тэдэнэй дахуул Ли Сын Манай бүлэг хүлһэншэдтэ эсэргүү корейскэ арадай тэмсэл юу харуулааб гэхэдэ, оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааха байдалай хэрэгтэ үнэн сэхэ байхада туйлай бата зориг, шэн габьяа, нийтын героизм бадаран гарана. Мүнөө сагай империализмын эгээн ехэ сэрэгэй хүсэндэ добтологдобошье, корейскэ арад илагдашагүй болоо. Яахадааб гэхэдэ, тус арад үнэн хэрэгэй түлөө дайлалдаһан байха юм. Гэхэтэй хамта, корейскэ арадта туһалхаяа ерэһэн хитад арадай алдар габьяата һайндуратанай арюун һайхан баатаршалгань хүнүүдэй дурасхаалда хододоо һанагдажа байхал. **(Удаан саг соо нэрьемэ альгаташалга болобо).** Иимэ баатаршалга хэһэндэнь агууехэ хитад арадһаа гадна, мүн бүхы прогрессивнэ хүн түрэлтэн омогорхоно. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Эблэрэлгэ туйлаһантайнь дашарамдуулан корейскэ ба хитад арадуудые Советскэ Союзай арадууд үнэн зүрхэнһөө амаршална. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Мүнөө ямар зорилго табигданаб гэхэдэ, ехэ гэмтэл хохидолдо орожо байгаад өөрынгөө хуби заяа, оронойнгоо хуби заяа мэдэхэ эрхээ хамгаалан, зобожо тулиһан корейскэ арадта һэргээгдэн мандаһан амгалан байдал хангаха хэрэг болоно.

Алдарта корейскэ арадай ажабайдалынь амгалан тайбан условидо һалбаран мандаһай гэжэ бидэ советскэ хүнүүд ехэтэ хүсэнэбди. Дайнай тохёолдуулһан хүндэ шархануудые эдэгээн зайсуулхадань корейскэ арадта Советскэ Союз туһалха. **(Удаан саг соо нэрьемэ альгаташалга болобо).** Корейн һандаргагдаһан ажахые һэргээн бодхоохын тулада энэ дары миллиард түхэриг үгэхэ гэжэ Правительство шиидхээ. **(Удаан саг соо нэрьемэ альгаташалга болобо).** Энэ шиидхэбэрииe Верховно Совет нэгэн һаналтайгаар һайшааха гэжэ найданабди. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Баруун тээ эб найрамдалай политика бэелүүлхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай сэхэ шууд ба хэлбэришэгүй бата байһан дээрэһээнь, Берлиндэхи провокационно хорото ааша таһалдаа.

Берлинскэ хорото ааша эмхидхэгшэд нилээд саагуур зорилго табиһан байгаа. Тэдэнэр Германиин демократическа хүсые дараха, германска арадай эб найрамдалта хүсэнэй түшэг тулгуури бологшо Германска Демократическа Республикые һандаргаха, Германиие сэрэгэй байдалда ороһон гүрэн болгохо, Европын центртэ дайнай гуламта дахинаа бии болгохо ябадал хараада абаһан байна. Эб найрамдалай интересүүдые хамгаалха хэрэгтэ Советскэ Союзай тэсэбэритэй ба бата байгаагүй һаань, берлинскэ хорото ааша уласхоорондын тон аюултай хойшолонгуудта хүргэжэ болохо байһаниинь дамжаггүй.

Тиимэл ушарһаа, берлинскэ хорото аашые усадхалга эб найрамдалай хэрэгэй шухала илалта болоно. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Хүршэ гүрэнүүдтэй харилсаагаа һайжаруулһан ябадал уласхоорондын түгшүүрилые һулаaруулхын түлөө тэмсэлдээ Советскэ Союзай туйлаһан амжалтануудта хамаадана.

Советскэ Правительство бүхы оронуудтай эбтэ хани холбоогоо хүгжөөхые эрмэлзэн, хүршэ гүрэнүүдтэй Советскэ Союзай хани харилсаа бэхижүүлхэ ябадалые онсо удхашанартайда тоолоно. Эдэ харилсаануудые үнэхөөрөө һайн хүршэнэр байлгын хэмжээндэ хүрэтэр үргэхэ — ниимэл үг зорилго бэелүүлхэ гэжэ оролдонобди, оролдохошьебди.

Ямаршье гүрэнүүд тушаа, тэрэ тоодо хүршэ байдаг нэгэшье гүрэн тушаа территориальна эрилтэ Советскэ Союзай зүгһөө байхагүй. Ямаршье, ехэ ба багашье оронoй национальна сүлөө болон суверенитедые хүндэлэлгэ манай гадаадын политикын бата принцип болонхой. **(Альгаташалга болобо).** Манай ороной ба хүршэ зарим гүрэнүүдэй социально-экономическа системэнүүдтэхи илгаан эдэнэй хоорондын хани харилсаануудые бэхижүүлхэ ябадалда һаад тойбо татаха ёһогүй. Тиимэ гүрэнүүдтэй хүршэ ёһоной һайн хани барисаа бэхижүүлхын тула Советскэ Правительство өөрынгөө зүгһөө зохихо алхамуудые хэһэн байна, тиимэһээ үгөөр бэшэ, харин бодото хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэхэ хани барисаае, манай оронуудай эбтэй ба аюулгүй байдал бэхижүүлхын тулада хоёр талаһаа оролдолго гаргахаар хараалдаг хани барисаае гуримшуулан һайжаруулха хэрэгтэ тэдэ гүрэнүүдэй правительствонуудай эдэбхитэйгээр орохоор бэлэн байлгаһаань мүнөө хэрэг дулдыдаха болонхой.

Урда зүгтэхи хүршэмнай Иран юм. Гушан табан жэлэй бодото байдал дээрэһээ харахада, хоорондоо хани барисаатай, хани холбоотой байлгые Советскэ Союз ба Иран шухалада тоолоно. Тиин, советско-иранска харилсаан бата базатай байна, энэнь хоёр ороной хоорондын харилсаанда гараһан асуудалнуудые шиидхэжэ, хоёр талаяа ханаaха арга олгоно. Хилын хабаатай зарим асуудалнуудые шиидхэхэ тухайда, тэрэшэлэн хоёр талын финансова эрилтэнүүд тухайда Советскэ Союзай үүсхэлээр эхилэгдэһэн хэлсээн мүнөө үедэ хэгдэжэ байнхай. Энэ хэлсээн амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ гэжэ найданабди. Хоёр ороной хоорондоо эд товар абалсалгые ехэ болгохо тухай хэлсээн хоёр талада ашагтай байһаар һаяхан туйлагдаа. Хүршэ ёһоной һайн харилсаатай байлгын замаар, экономическа ба культурна холбоогоо үргэдхэлгын замаар советско-иранска харилсаанай хүгжэлгэнь Иранска Правительствоһаа дулдыдаха.

Афганистантай Советскэ Союзай харилсадаг харилсаан хододоо бата бэхи байдаг ба хоёр талынгаа интересүүдые хүндэлхэ ябадалаар тодорхойлогдоно. Энэ хадаа оронуудайнгаа хоорондын харилсаае саашадань бэхижүүлхэдэ таатай зохид услови хангана.

Турциин Правительствода Советскэ Правительствын эльгээһэн мэдүүлгэ бултанда һанагдана бэзэ. Энэ шэглэлээр зохихо хүсэлэлгэ турецкэ талаһаа гаргаа һаань, тус мэдүүлгэ хүршэ ёһоной һайн харилсаа хүгжөөхын тулада горьтой нүхэсэл болохо байна. Турциин ба Советскэ Союзай хоорондын харилсаае һайжаруулаа һаа, хоёр талада ашатай туһатай байха, Хара далайн райондохи аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала оруулалта болохонь дамжаггүй.

Советскэ Союз Финлянди хоёрой хоорондын харилсаан тус оронуудай интересүүдые үндэһэ болгоно. 1950 ондо табан жэлэй болзортойгоор баталагдаһан ба 1952—1955 онуудта худалдан абалсаха эд товар тухай хэлсээгээр хожомынь нэмээгдэһэн экономическа хэлсээн хадаа Советскэ Союзай ба Финляндиин хоорондохи экономическа холбооной нилээд үргэдхэхэ ябадалда хүргөө. Советскэ Союзай ба Финляндиин хоорондоо хани харилсаатай, холбоо барисаатай ба харилсан туһалалсадаг байха тухай договор эдэ хоёр ороной интересүүдтэ харюусана. Европын хойто хубида эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ туһална. Энэ договор хүршэ ёһоной хани харилсаа тоггонюулха һайн үндэһэ һуури болоно. Энээниие манай Правительствоһаа гадна, мүн Финляндиин Правительствын хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэнь шухала.

Юрэнхы түгшүүрил һулаaруулхые эрмэлзэн, Советскэ Правительствомнай Израиль гүрэнтэй дипломатическа харилсаагаа һэргээхые зүбшөөрһэн байна. «Советскэ Союзда эсэргүү агрессивнэ зорилготой ямаршье союзда гү, али хэлсээндэ Израиль хабаадахагүй» гэжэ Израилиин Правительствын үгэһэн уялгые Советскэ Правительство тиихэдээ анхаралда абаһан байха юм. Дипломатическа харилсаагаа һэргээлгэ хоёр гүрэнэй хоорондоо холбоотой байлгада туһалха гэжэ бодонобди.

Израильтай дипломатическа харилсаагаа һэргээһэн ябадал арабска гүрэнүүдтэй Советскэ Союзай харилсаае һулаaруулха хэбэртэйгээр гадаадын зарим газетэнүүдэй мэдүүлһэниинь үндэһэ баримтагүй байна. Советскэ Правительствын ажал-ябуулгань арабска гүрэнүүдтэй хани холбоогоо бэхижүүлхэ ябадалда саашадаашье зорюулагдаха байна.

Удаан саг соо забһарлалга болоһоной һүүлээр Югославитай ба Грецитэй Посолнуудые эльгээлсэхэ хэрэгтэ манай Правительство үүсхэл гаргаа. Энэ ушар хоёр оронуудтай харилсаае нормальна болгохо ба зохихо үрэ үгэхэ бэзэ гэжэ бодонобди.

Советскэ Союзай ба Италиин хоорондохи харилсаае һайжаруулгада һаад болохоор объективнэ ямаршье шалтагаан байхагүй. Бэе бэедээ даажа абаһан уялгануудай хэрбээ дүүргэгдэдэг байгаа һаа, эдэ гүрэнүүдэй хоорондын харилсаанай бэхижэхэнь лабтай. Советско-итальянска харилсаае һайнаар хүгжөөбэл, Италиин мүнөө ехэ бэрхэшээл үзэжэ байһан промышленностьнь манай оронуудай хоорондын экономическа холбоо барисаае һайжаруулха хэрэгтэ нилээд ехэ түшэг тулгуури оложо болохо байгаа. Хоёр таладаа туһатай хэлсээ хээ һаа, нүүрһээр, таряа талхаар, тэрэшэлэн промышленностьдань шухала захилнуудаар Итали хангагдаха һэн. Тиигээд байбал, алдарта итальянска арадай ажамидаралай условиие һайжаруулха хэрэгтэ туһалхань дамжаггүй. **(Альгаташалга болобо).**

Корейдэ эблэрэлгын хэлсээ баталһан ушар түбхын түрүүн Дальна Востогто эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала оруулалта болохо гэжэ бүхы оронуудай арадууд найдана.

Энээнтэй дашарамдан, Дальна Востогтохи бүхы гүрэнүүдэй хоорондын харилсаануудые нормальна болгохо, тусхайлан хэлэбэл — Японитой харилсаагаа нормальна болгохо зорилго тон шухала удхашанартай байна. Энэ замдамнай ехэхэн һаад хаалтанууд ушарна, юундэб гэхэдэ Америкын Холбоото Штадууд дайнай үедэ ба дайнай хойто тээ союзнигуудай хоорондо баталагдаһан хэлсээнүүдые эбдээ, мүн Японии национальна бэеэ дааһан байдалые дараха, тэрээниие сэрэгэй плацдарм болгохо политика ябуулна. Бии байһан һаад хаалтануудые зайсуулха ба оронойнгоо национальна бэеэ дааһан байдалые хамгаалха шухала гэжэ японско нацын үнэн бодолтой хүнүүд улам ехээр ойлгожо байна. Тиигээл һаа эхэ оронойнгоо амгалан ёһоор хүгжэлгэ хангажа, хүршэ гүрэнүүдтэеэ гадаадын политическэ ба хүсэд боломоор экономическа холбоо барисаа хангажа шадагдаха гэжэ тэдэнэр ойлгоно. Энэ замаар Японии хэхэ алхамууд Советскэ Союзай ба эб найрамдал хүсэдэг бүхы арадуудай зүгһөө талархалаар ба дэмжэлгээр угтагдаха байна. **(Альгаташалга болобо).**

Инди мэтын иимэ томо гүрэнэй баримталдаг харaa бодолынь Дальна Востогто эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай. Корейдэхи дайе болюулха ябадалда зорюулан, эб найрамдалда дуратай оронуудай гаргаһан хүсэлэлгэдэ Инди өөрынгөө зүгһөө нилээд горьтой оруулалта хэһэн байна. Индитэй харилсаамнай һайжарна, культурна ба экономическа холбоо барисаамнай хүгжэнэ. Индиин ба Советскэ Союзай хоорондын харилсаан улам бэхижэхэ ба хани холбооной гуримаар хүгжөөгдэхэ гэжэ найданабди. **(Альгаташалга болобо).**

Пакистантай харилсаанайнгаа амжалтатайгаар хүгжэлгые, хоёр гүрэнэй хани холбооной бүхы талаараа хүгжөөгдэхэ ябадал хангалгые Советскэ Союз ехэ удхашанартайда тоолоно. Азида эб найрамдал батадхаха ябадалда энэ хэрэгэй һайн үүргэ дүүргэхэнь дамжаггүй.

Советскэ Правительство хилын саанахи оронуудтай экономическа холбоо барисаагаа үргэдхэхэ политика сэхэ шууд бэелүүлнэ.

Советскэ Союзтай худалдаа наймаанай харилсаатай гүрэнүүдэй тоо улам ургана, гэхэтэй хамта Баруун ба Зүүн зүгэй оронуудтай худалдан абалсадаг эд товарай хэмжээн мүн лэ ехэ болоно. Франдитай, Финляндитай, Иратай, Данитай, Грецитэй, Норвегитэй, Швецитэй, Аргентинэтэй, Исландитай худалдаа наймаанай хэлсээнүүд, Египедтэй түлэбэриин хэлсээн баталагдаа. Бусад хэдэн оронуудтай хэлсээн амжалтатайгаар хэгдэжэ байнхай. Советскэ Союзай ба хилын саанахи оронуудай хоорондо эд товар худалдан абалсалгые хүгжөөхэ хараа шугамаа бүри ехэ эршэмтэйгээр бэелүүлхэ бодомжотой байнабди.

Дэлхэйн худалдаа наймаанда һаад хэхээр элдэб харша хэмжээнүүдые уласхоорондын эд товарай эрьесын замһаа зайсуулха гэһэн хэдэ хэдэн оронуудай наймаашадай эрмэлзэлгэнь ойлгосотой ба саг соогоо хэгдэһэн болоно. Оронуудай хоорондо худалдаа наймаанай нормальна харилсаа һэргээхэ ябадал шухала болоһоор үнинэй, худалдан абалсаха эд товарай эрьесэ тус оронуудта бата заншал болоо. Экономическа холбоо барисаагаа хүгжөөбэл эб найрамдал бэхижүүлгын хэрэгтэ туһалха гэжэ зүбөөр ойлгодог бүхы хүнүүд уласхоорондын худалдаа наймаа гуримшуулан һайжаруулха ябадалда туһа хүргэнгүй байха аргагүй.

Советскэ Союзай Правительство демократическа лагериин оронуудтай харилсаагаа саашадань бэхижүүлхэ хэрэгые тон шухала удхашанартайда тоолоно. Энэ харилсаамнай нигта холбооной ба бодото ахадуу ёһоной хани барисаагаар тодорхойлогдоно. (Нэрьемэ альгаташалга болобо).

Советскэ Союз Хитадай Арадай Республика хоёр хоорондоо агууехэ ба эбдэршэгүй бата хани барисаагаар холбогдонхой (нэрьемэ альгаташалга болобо); хоёр ороной экономическа ба культурна холбоо барисаан эршэмтэй түргэнөөр, нилээд ехэ далайсатайгаар хүгжэжэ байна.

Польшотой, Чехословакитай, Румынитай, Венгритэй, Болгаритай, Албанитай, Монгол Арадай Республикатай, Корейскэ Арадай-Демократическа Республикатай Советскэ Союзай харилсадаг хани холбоон улам үргэдэжэ ба бүхы талаараа бэхижэжэ байна. (Альгаташалга болобо).

Германска Демократическа Республикатай хани барисаата харилсаамнай улам бүри бэхижэнэ; эб найрамдалда дуратай единэ демократическа Германиин түлөө тэмсэлэй түшэг тулгуури болоһон Германска Демократическа Республикада Советскэ Союз туһаламжа ба дэмжэлгэ үзүүлнэ, үзүүлхэшье байха. (Альгаташалга болобо).

Демократическа лагериин булюу байдаг шиидхэхы зүйлнүүдэй нэгэниинь, империалистическэ лагерьһаа принципиальна илгаатай байдаг ушарынь юуб гэхэдэ, энэ лагерь дотоодын зүришэлдөөгөөр ба тэмсэлээр һандаргагдадаггүй юм, демократическа лагериин бүхы оронуудай интересүүд тухайда хоёр талаһаа анхарал оролдолго гаргалга ба экономическа нигта холбоон хадаа тэрэнэй хүсэнэй ба прогрессэй шухала эшэ үндэһэн мүн. Тиимэһээ, демократическа лагериин оронуудай хани ёһоной холбоо барисаан, эдэнэй хоорондохи ахадүүгэй харилсаан хэлбэришэгүйгөөр ургаха ба бэхижэхэ байна. **(Альгаташалга болобо).**

Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг Советскэ Союзай ба демократическа бүхы лагериин эдэбхи түгэс, эрид шууд тэмсэлынь мэдээжэ үрэеэ үгөө. Уласхоорондын оршон байдалда эли бодо хубилалта болоһониинь харагдана. Түгшүүрилтэ байдалай удаан саг соо улам хурсадажа байһанай һүүлээр, уласхоорондын оршон байдал дайнай хойтохи жэлнүүдтэ түрүүшынхеэ зарим тэды зөөлэрһэниинь үзэгдэжэ захалаа. Арсалдаатай ба шиидхэгдээгүй асуудалнуудые гуримшуулха зам оложо болохо гэһэн хэдэн зуу миллион хүнүүдэй найдабаринь улам бата болоно. Энэнь удаан сагай, бата бэхи эб найрамдал тоггоохо гэжэ арадуудай гүн ехээр хүсэдэгые элирхэйлэн харуулна.

Гэхэ зуура, уласхоорондын түгшүүрилые һулаaруулха политикада эсэргүүсэдэг, тус политикые али болохо аргаар таһалдуулха гэжэ һэдэдэг хүсые харангүй байжа болохогүй. Корейдэ эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээн тиимэл шалтагаан дээрэһээ унжагайраа, Баруун Германида ба Японидо сэрэгэй плацдармнууд байгуулагдана, демократическа лагериин оронуудта эсэргүү провокацинууд хэгдэнэ, атомаар айлгаха һүрдүүлхэ гэһэн политика ябуулагдана.

Агрессивнэ бүлэгүүд хадаа уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һулаaруулха ябадалда үсэд шангаар эсэргүүсэнэ, юундэб гэхэдэ—тиигэжэ һулаaруулха замаар событинуудай хүгжөө һаань, яралтайгаар зэбсэглэлгэеэ хороохо ушартай болохоһоо айна, тэрэнь буу зэбсэг бүтээн гаргадаг фабрикантнуудта угаа ехэ ашаг олзо олгодог ба даабаритай байха ябадал промышленностьда искусственнаар хангадаг юм. Тэдэнэр өөһэдынгөө түрибэлгүй ехэ ашаг олзые алдахаяа айна бшуу. Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һулаaруулаад байбал юун болохоб гэхэдэ, өөрыгөө хамгаалха зорилгоор байгуулагдаа гагдэдэг Хойто-Атлантическа блок үнэндөө эб найрамдалай хэрэгтэ гол аюул тохёолдуулна гэжэ олон олон миллион хүнүүд ойлгохо байна, энээнһээнь тэдэ бүлэг нюурнууд айна. Тэрэшэлэн мүнөө, уласхоорондын оршон байдалай түгшүүрилтэй условидо, Хойто-Атлантическа блок дотоодын тэмсэлээр ба зүришэлдөөнүүдээр һандаргагдадаг байһан хадаа, энэ түгшүүрилые һулаaруулаа һаа— тэрэ блогой һандаран унаха ябадал тохёолдожо болохо байһые агрессивнэ бүлэгүүд хараадаа абана.

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй хажуугаар, уласхоорондын оршон байдалые улам хурсадхаха политикатай үлэмжэ ехээр бэеэ холбодог хүсэнүүд дэлхэй дээрэ бии байһаниинь мэдээжэ. Тэдэ хүсэнүүд дай үүдхэхэ гэжэ бодомжолдог ба эб найрамдалда дурагүй байна. Тэдэнэр түгшүүрилтэ байдал һулаaруулгые өөһэдтэмнай усал тохёолдуулха ябадал гэжэ харадаг байха юм. Тэдэнэр авантюристическэ замаар ябажа, агрессивнэ политика бэелүүлнэ.

«Хүйтэн дайнай стратеги» гэдэгынь, уласхоорондын элдэб провокацинуудынь тэрэ политикада зорюулагдана.

Агрессивнэ хүсэнүүдэй мүнөө ябуулжа байгаашадал адли иимэ ехэ хэмжээтэй һүйдхэлэй ябуулга, гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ иимэ бүдүүлигээр хамаархадаг ябадал, хододоо хэгдэжэ байгаа уласхоорондын иимэ провокацинууд гэжэ уласхоорондын харилсаануудай түүхэдэ үшөө байгаагүй юм.

Американска зарим бүлэг нюурнууд суверенна оронуудай хуулита правительствонуудта эсэргүү һүйдхэлэйнгөө хүдэлмэриие правительственна политикын хэмжээндэ хүргэхэ мэтээр ашална. Хорото һүйдхэлэй хүдэлмэри хэхэ зорилгоор демократическа оронуудта эльгээгдэдэг һүйдхэлшэ бандануудые общественная шаара шабхаруунуудһаа бэдэржэ абахын тулада США-гэй гүрэнэй бюджедһээ һүрэг ехэ мүнгэн зөөри таһалагдана. Тиимэл зорилгоор правительственна организацинууд байгуулагдаад, уласхоорондын провокацинуудые хойно хойноһоонь эмхидхэнэ, эб найрамдалда дуратай оронууд тушаа хүсэ хэрэглэхэ ба зэбүүрхэхэ номпол хэдэг байна.

Уласхоорондын оршон байдалда ехэхэн зөөлэрэлгын туйлагдажа болохо арга боломжын бии болоһон энэл условидо, «США-гэй президентын дэргэдэ психологическа дайнай асуудалнуудые эрхилхэ комитет» өөрынгөө тусхайта элидхэл тунхаглаа. Тэрэ документнь барандаа нэгэл бодолоор, нэгэл тобшололоор нэбтэрэнхэй, ондоогоор хэлэбэл — гадаадын политикын талаар США-гэй алибаа ажал-ябуулгань «хүйтэн» гэхэ гү, али «психологическа» дайнай интересүүдтэ саашадаа үшөө бүри ехээр зорюулагдаха ёһотой болоно.

Тэрэ элидхэлэй ёһоор, американска дипломати юу хэхэ уялгатай болоноб? «Хүйтэн дай» хэхэ болоно.

США-гэй худалдаа наймаан ба экономическа ажал-ябуулгань ямар юумэндэ алба хэхэ зэргэтэй байнаб? «Хүйтэн дайнда».

Ондоо оронуудтай США-гэй хэһэн культурна холбоо барисааниинь ямар зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зорюулагданаб? «Хүйтэн дайнай» зорилгонуудта.

Баримтанууд дээрэһээ мэдэхэдэ, «хүйтэн дайнай» политика саашаа болохо тумаа нормальна дипломатическа харилсаануудые зониилолгын политикаар һэлгэхэ ябадалда хүргэнэ, уласхоорондын экономическа холбоо барисаае задагайруулна, оронуудай хоорондын харилсаае зорюуталан хурсадхана.

«Хүйтэн дайнай» политика ябуулхын тула хэмһээ ехээр хүсэлэлгэ гаргадаг ябадал олонхидоо ямар юумэндэ хүргэнэб гэбэл, тиимэ политика бэелүүлэгшэд гүрэнүүдэй хоорондоо культурна харилсалгын юрэнхы хуули ёһые дабадаг, тиин өөрыгөө энеэдэһэтэй байдалда оруулдаг байха юм. «Хүйтэн дайнай» уршагта стратегинь Америкын ба Советскэ Союзай командануудай хоорондо шатарай матч эмхидхэхэ асуудалдашье хэрэглэгдэһые һаяхан бүхы дэлхэй хараа. **(Зал соо хүдэлхэ шэмээн дуулдана).** Юстициин министерство ба гүрэнэй департамент американска шатаршадай уряалаар ошоһон советскэ шатаршадые ООН-дохи Советскэ түлөөлэгшэдэй байрада, Нью-Йоркһоо 12 милиин хараанда байдаг Гленков городтохи дачада амархаяа ошохо эрхыень хаһаһан байна. Советскэ Союзда ерэдэг гадаадын хэдэн мянган айлшад, тэрэ тоодо американецуудшье, орон соогуурнай ябадаг, жэшээнь, Ташкент, Тбилиси, Киев гү, али ондоошье нютагуудаар ябаха аргатай байдагынь мэдээжэ. Тиимэ болохолоороо, Холбоото Штадуудта уряалаар ошоһон айлшадай 12 миль хараандашье ябахые хоридог байхадань, харин Советскэ Союзда ерэһэн гадаадын айлшад хэдэн мянган милиин газарта һаадгүй ябажа шадаха байна. Иимэ байтарнь Советскэ Союзда «түмэр хүшэгэ» бии гэжэ ямар нюураараа шалина гээшэб. **(Удаан ба нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Уласхоорондын событинуудай хүгжэлтэһөө харахада, «хүйтэн дайнай политика», уласхоорондын провокацинуудай политикань уласхоорондын оршон байдалда хоро хүргэнэ.

Уласхоорондын байдалые түгшүүрилтэй болгохо хараа баримталха зуураа, элитэ гэгдэдэг аад, харин холые харадаггүй гэхэдэ таараха, океанай саанахи зарим ажал-ябуулагшад **(зал соо хүдэлхэ шэмээн дуулдана, альгаташалга болоно)** арадуудай хоорондын эб найрамдал хангаха гэһэн Советскэ Союзай хүсэлэлгые, уласхоорондын түгшүүрил һулаaруулха гэһэн оролдолгыень — манай ороной һулын тэмдэг гэжэ харадаг байна. Уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые шиидхэлгэдэ Америкын Холбоото Штадуудай зарим бүлэг нюурнуудай хандадаг шал тэнэг хандалгань тиимэл мунхагаар багсаадаг байһаарнь тайлбарилагдана, хашалта баалалта ба элдэб түрэлэй хорото ааша гаргадаг тэдэнэй политикань тэрээгээр лэ тайлбарилагдана.

Энэ «философи» доторнь шэнэ юунэйшье үгы байһаниинь элитэ. Советскэ Союз «харахада айхабтар ехэ аад, үмхи һула» байһан хэбэртэйгээр һанаһан тэнэг бодомжоо үндэһэ болгожо, манай орондо эсэргүүгээр Гитлерэйл хорото авантюра хэһыень дэлхэй үшөө мартаагүй байна. Тэрэ

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Г. М. МАЛЕНКОВОЙ хэлэһэн үгэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи, 2-дохи ба 3-дахи нюурта).

аашань германска фашизмые бүримүһэн һүнөөхэ ябадалда хүргэһэниинь элитэ.

Американска зарим политигууд Советскэ Союз хүсэ багатай гэһэн үгэ хүүрээ мүнөө ямар үндэһөөр дабтанаб?—гэжэ асуумаар байна.

Советскэ Союзай уласхоорондын байдал мүнөө үедэ хэзээ хэзээнэйхиһээ бата бэхи байна, демократическа хүсэн түгэлдэр лагерь ахадүүгэй бата нэгэдэлтэйгээр бидэнтэй хамта ябана, шэнэ дайнда эсэргүү Советскэ гүрэнэй хэдэг эрид шууд тэмсэлынь энэ гүрэниие дэлхэйн бүхы оронуудай олон миллион хүнүүдтэ хүндэлэгдэдэг, этигэн найдагдадаг болгоо тэжэ ушар ёһо мэдэхэ хүн бүхэн буруушаахагүй байха. **(Удаан саг соо альгаташалга болобо).**

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр Советскэ Союз дотор ажахы, культура ба арад зоной ажана байдал жэлһээ жэлдэ нилээд ехээр дэбжэн бадаржа байна гэжэ манай ороной эгээн хорото дайсадшье мэдэрнэ. Советскэ обществын нэгэдэлынь мүнөөнэйхидэ адли иимэ нигта, советскэ арадуудай ахадүүгэй барисаан иимэ эбдэршэгүй бата хэзээдэшье байгаагүй. **(Альгаташалга болобо).** Арадай дайсан Берияын элишэлэгдэһэн ба хоро хүргэхэ аргагүй болгогдоһон баримтые манай ороной һуларһан тэмдэг гэжэ тоолоһон политигуудшье хилын саана олдобо. Гэбэшье, эдэнэр холо бодолгүй һохорлиг политигууд мүн. Империализмын хорото муухай агентые саг сооһь элишэлэн, хоро хүргэхэ аргагүй болгоһон ябадал Советскэ гүрэнэй һуларһан тухай гэршэлжэ ябашье шадахагүй гэжэ хүн бүхэндэ эли юм. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Атомна бомбые гансал Америкын Холбоото Штадууд хэдэг юм гэжэ хилын саанахи дайн сэрэгэй тала баригшадай удаан саг соо хооһоор һанаагаа заһажа байһаниинь мэдээжэ. Гэбэшье, энэ хадаа ехэ эндүүрэл байшоо гэжэ ажабайдал харуулаа. Холбоото Штадууд атомна бомбо үйлэдбэрилгын монополистнууд байхаяа үни болинхой. Эб найрамдалда эсэргүү далайн саанахи дайсад һанаагаа заһаха баһа ондоо юумэ һүүлшын үедэ олобо. Холбоото Штадууд атомна бомбоһоо бүри хүсэтэй зэбсэгтэй хэбэртэйгээр, водородно бомбын монополистнууд хэбэртэйгээр тэдэнэр шашалдадаг. Хэрбээ бодото дээрээ тиимэ байгаа һаа, энэ ушар тэдэ дайсадай һанаагаа нэгэ бага заһаха юумэниинь боложошье магадгүй байгаа. Теэд, энэнь тиимэ бэшэ юм. Холбоото Штадууд водородно бомбо үйлэдбэрилгэдэшье монополистнуудбэшэ юм гэжэ Верховно Соведтэ мэдээсэхые Правительство шухалада тоолоно. **(Удаан саг соо замхашагүй, нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Этигэмэ тодо баримтанууд СССР-эй «һуларһан» тухай шашалдаас үй бута сохино гэжэ харана бэзэт. Зүгөөр, нимэрхүүгээр шашалдадаг хүнүүд баримтануудые тоодоггүй, харин худал хуурмаг, таамаг юумэ тараабал дээрэ гэжэ тоолодог байна.

США-дахи эгээн агрессивнэ бүлэгүүдэй идеологиие ба политикые хамгаалдаг официальна ажалябуулагшадшье иимэ юумэ хэнэ. Тэдэ ажал-ябуулагшад элдэб худал хуурмаг, таамаг үгэ хэрэглэн, Советскэ Союз тушаа, арадай демократиин оронууд тушаа «хатуу шанга шэглэл» гэдэгые бэелүүлхэ ябадал баадхадаг, Хойто-Атлантическа блогой үгэ дууладаггүй партнёрнуудаа хашадаг, уласхоорондын харилсаануудые хододоо хурсадхадаг байха юм.

«Хатуу шанга шэглэлэй» политикын тала баригшад Советскэ Союз тушаа заналтануудаа болюулнагүй. Эдэнэр, жэшээнь, гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенатска комиссиин министр сенатор Уайлиин хэлэдэг ёһоор, Советскэ Союзда хэдэ хэдэн ультимативна эрилтэнүүдые США-гэй табихыень, «эдэ эрилтэнүүдээ хүсөөр дэмжэхыень» сэхэ уряална. Советскэ Союзтай гансал хэлэн дээрэ, «хүсэ хэрэглэхэ хэлэн» дээрэ США-гэй хөөрэлдэхыень гүрэнэй департаментын элитэ түлөөлэгшэд үсэдөөр эринэ.

«Худагы, эндүүрнэш, хүхин гээд хүлөө алдабаш» — гэжэ, дэлгэрэнгыгээр хэлэнгүйгөөр, господин Уайлида ба Советскэ Союз тушаа хүсэ хэрэглэлгын политика номнодог хүн бүхэндэ харюусахабли. **(Зал соо бултадаа энеэлдэбэ. Удаан саг соо нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Нүхэдүүд! Уласхоорондын харилсаануудай хүгжэлтын мүнөөнэй шата онсо шухала ба харюусалгатай байна. Уласхоорондын түгшүүрилэй зарим тэдыгээр һуларжа эхилһэн ябадалай орондо түгшүүрилэй дахин ехэ болоо һаа, хүн түрэлтэнэй үмэнэ гэмтэ ушар болохо байгаа.

Советскэ гадаадын политика эли тодо юм.

Советскэ Союз эб найрамдал сахин хамгаалха ба бэхижүүлхэ политикые эрид шангаар бэелүүлхэ байна, харилсаа холбоо ба хэрэгэй бодото барисаа байгуулхые хүсэһэн гүрэнүүдтэй иимэ барисаа холбоо бэхижүүлхэ, агуухэ хитад арадтай, арадай демократиин бүхы оронуудтай ахадүүгэй хани барисаагаа, һанал нэгэдэлгээ бэхижүүлхэ байна.

Оронуудай бэе бэетэйгээ хэлсээ батал һанай үндэһөөр амгалан ёһоор шиидхэгдэжэ болохогүй арсалдаата гү, али шиидхэгдээгүй асуудал гэжэ мүнөө үедэ байхагүй гэһэн хараа бодолоо бидэнэр батаар баримталнабди.

Энэ хадаа Америкын Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай хоорондохи арсалдаата асуудалнуудташье хабаадана. Бидэнэр хоёр системэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэлээд ажаһуухые хүсэдэг байгаабди, хүсэнэшьебди. Америкын Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай хоорондо тулалдаануудай болохо объективнэ үндэһэ баримта үгы гэжэ бидэнэр тоолонобди. Эдэ гүрэнүүдэй хоюуланайнь аюулгүйн интересүүд, уласхоорондын аюулгүйн интересүүдтэл адляар, Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай хоорондо худалдаа наймаа хүгжөөхэ интересүүд эдэ оронуудай хоюуланайнь хоорондо тогтоогдохо нормальна харилсаануудай үндэһөөр хангагдажа болохо байна.

Өөрынгөө арад зоной хуби заяа тухайда үнэхөөрөө һанаагаа табидаг һаа, ямаршье ороной правительство мүнөө сагта уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые туримшуулгада бодото туһа хүргэхэ хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Агуухэ гүрэнүүдэй хоорондо хэгдэхэ хэлсээнүүд, сохом, бага бэшэ үүргэ дүүргэжэ шадаха байгаа. Энээнэй тулада зохихо нүхэсэлнүүдэй хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ.

Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха тушаа аша үрэтэй хэмжээнүүдые абаха тухай эрилтэнүүдые һүүлшын үедэ Англиин ба хэдэ хэдэн бусад оронуудай үргэн ниитэ зон бүри ехээр табидаг боложо байна. Арсалдаата асуудалнуудай шиидхэгдэхэ арга боломжотой байһые эдэ оронуудай политическэ кругууд бүри ехээр мэдэрдэг боложо байна. Гэбэшье, энэ арга боломжые миил үгөөрөө мэдэрхэ гээшэ мүнөө үедэ бага байна.

Арсалдаата асуудалнуудай нэгэнииншье «ехэшье, багашье һаа, бусад бүхы оронуудай эрхые хүндэлхые хүсэдэг хүсэлэй байгаал һаа, шиидхэгдэшэгүй бэшэ юм» гэжэ Редакторнуудай американска обществодо апрелиин 16-да хэлэһэн үгэ соогоо США-гэй президент мэдүүлээ. Энэ хадаа имагтал һайшаажа боломоор шухала мэдүүлгэ гээшэ. Гэбэшье, Америкын Холбоото Штадуудтахи зонхилхы бүлэг нюурнуудай бодото политикань президент Эйзенхауэрэй хэһэн энэ мэдүүлгэтэй эбсэшэгүйгөөр зүришэнэ.

Бүхы оронуудай эрхые хүндэлхэ тухайда үнэхөөрөө хэлэгдэжэ байгаа юм һаа, агрессивнэ политикаһаа арсаха хэрэгтэй, оронуудай бэе бэетэйгээ хэлсээ баталха үндэһөөр уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэ замда орохо хэрэгтэй.

Бүхы оронуудай эрхые хүндэлхэ тухайда үнэхөөрөө хэлэгдэжэ байгаа юм һаа, Хитадые зорюута тоодоггүй политикада эсэс табижа, Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци дотор Хитадай Арадай Республикын хаһагдаһан эрхые хүсэндэнь оруулха хэрэгтэй. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).** Агуухэ Хитад гүрэн Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци доторшье, мүн тэрэшэлэн уласхоорондын харилсаануудай бүхы системэ доторшье өөрынгөө һуурииe эзэлхэ ёһоороо эзэлхэ зэргэтэй. **(Удаан саг соо альгаташалга болобо).**

Хэлсээнүүдые хэхэ ба арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ аргаар уласхоорондын түгшүүрилые саашадань һуларуулгын түлөө агуухэ гүрэнүүд тусхайта ехэ харюусалгатай байна гэжэ мүнөөнэй бүхы оршон байдал онсолон харуулна. Уласхоорондын эб найрамдалые болон аюулгүй байдалые дэмжэхын түлөө гол харюусалгые ООН-эй Устав сохом эдэ гүрэнүүдтэ даалгана.

Буу зэбсэг хороохо, атомна ба хүниие олоорнь хюдадаг бусад зэбсэг хорихо хэрэгтэ бодото ехэ амжалта туйлахын тула агуухэ гүрэнүүдэй бүхы хүсэеэ зорюулхыень эб найрамдал бэхижүүлгын ба уласхоорондын аюулгүй байдалай үндэһэн шухала интересүүд эринэ.

Агуухэ табан гүрэнүүдэй хоорондо эбэй Пакт баталха тухай асуудалда уридшалан һанаашархажа хандадаг ябадалһаа агуухэ зарим гүрэнүүд хүн түрэлтэнэй аша туһада арсаха ёһотой байгаа.

Советскэ Союз эдэ асуудалнуудые һайн тээшэнь шиидхэхын тулада бүхы шухала юумэнүүдые хэхээр өөрынгөө талаһаа бэлэн байна.

Түрүү зэргын удхашанартай германска асуудал мэтын хойшолуулагдашагүй асуудалнуудыешье шиидхэхэ хэрэгтэй.

Германска асуудал гуримшуулагдаха ёһотойшье, гуримшуулагдажа болохошье байна. Энээнэй тулада европейскэ бүхы гүрэнүүдэй аюулгүй байдал, нэн түрүүндэ Германиин баруун ба зүүн хүршэнэрэй аюулгүй байдал бэхижүүлгын интересүүдые, энээнтэй хамта германска арадай национальна интересүүдые эшэ баримта болгохо шухала. Энээнэй тулада Германиие сэрэгэй агрессивнэ блогто татан оруулха гэһэн политикаһаа, агрессивнэ милитаристска Германиие һэргээн бодхоохо гэһэн политикаһаа арсаха хэрэгтэй.

Агрессивнэ милитаристска Германиин һэргээн бодхоогдохо ябадалые бидэнэй зүбшөөрхые хүсэнэ, тинхэ зуураа, Европодо эб найрамдал тогтоохо тухай дуугаралдана. Зүгөөр, манай арад Европодохи дайнай энэ тон аюултай гуламтын дахин һэргээгдэхын тула милитаристска Германида эсэргүү хэһэн дайн соогуур олон миллион хүбүүд, басагадайнгаа шуһые адхаа бэшэ юм. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Германиин национальна нэгэдэлые эбдэхэ гэһэн бэшэ, харин сахин хамгаалха гэһэн, германска милитаризмые дахин һэргээлгэдэ туһалха гэһэн бэшэ, харин эб найрамдалда дуратай демократическа гүрэн боложо Германиин шэнэдхэн хубилгагдаха ябадал хангаха гэһэн уялганuудые агуухэ гүрэнүүд өөһэд дээрээ даажа абаһан байха юм. Эдэ уялганuудые дүүргэлгэдэ өөрынгөө талаһаа туһалхын тула Советскэ Союз бүхы хүсэл оролдолгоёо гаргаха байна.

Германиин арад өөрынгөө түүхэһээ шухала тобшолол хээ. Германиие усалта һандаралда нэгэнтэбшэ оруулһан милитаристска һүрэг дээрэмшэдэй аша туһын түлөө шуһаяа дахин адхахые энэ арад хүсэхэгүй байна.

Милитаристска Германи түрүүшынгээшье янзаар гү, али «европейскэ хамгаалгын нэгэдэлэй» баг нэмэрээдшье байгаа һаа, Франциин болон бусад хүршэ гүрэнүүдэй тон аюултай дайсан мүн. Тиимэһээ Францииe «европейскэ хамгаалгын нэгэдэлдэ» баадхан оруулха гэһэн ямаршье һэдэлгэ хадаа Франциие германска реваншистнуудта барижа үгэхэ гэһэн удхатай байха һэн.

Хариин зонхилолгын мэдэлдэ ороһонойнгоо эсэстэ Франци мухардалгада ороһон байшаба. Французска наца энэ мухардалгаһаа гараха арга бэдэржэ байна. Гараха арга сохом бии. Энэ хадаа бэеэ дааһан, дулдыданхайбэшэ гадаадын политикада дахин бусаха ябадал болоно. Тус политика ороной аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ ба Франциин һэргэн бадарха интересүүдтэй таарал даха байна.

Энэ замдаа амжалтануудые туйлахыень французска арадта бидэнэр ехэтэ хүсэнэбди. Манай арад французска арадтай олон жэлэй хани барисаагаар, ниитымнай дайсан байһан германска милитаристнуудта эсэргүү тэмсэлдэ хамтадаа адхаһан халуун шуһаараа холбоотой юм. **(Альгаташалга болобо).** Советскэ Союз Франци хоёр хоорондоо барисаа холбоотой байха ба бэе бэедээ туһалалсаха тухай договортой юм гэжэ бидэнэр мартанагүйбди. Энэ договор манай оронуудай хоорондохи харилсаануудые хүгжөөн бэхижүүлгын үндэһэ һуури боложо, европейскэ аюулгүй байдалые хангалгын хэрэгтэ алба хэжэ шадаха байна.

Мүн тэрэшэлэн австрийска асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа дүрбэн гүрэнүүдэй хоорондо бии байгаа хэлсээнүүдтэ зүришэдэг «хуряангы договор» мэтын искусственна һааз түбэгүүдые нэн түрүүндэ зайсуулха ябадал уридшалан хараална. Германска асуудалые зүбөөр шиидхэлгэ мүн тэрэшэлэн австрийска асуудалые шиидхэлгэдэшье туһалха байһаниие хэншье арсажа шадахагүй юм.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин нэрэ хүндые ба үүргые дээшэлүүлхэ гээшэ эб найрамдалай хэрэгэй шухала услови болоно. Мүнөө үедэ уласхоорондын энэ организаци бодото дээрээ гүнзэгы ехэ кризистэ ороод байна. Ушарынь, тус организаци Хойто-Атлантическа блогой зэбсэгүүдэй нэгэниинь болгонхой.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци ООН-эй Уставаар уридшалан тодорхойлогдоһон замда бусажа орохо ёһотой. Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин сэхэ уялгань уласхоорондын проблемэнүүдые гуримшуулгада туһалха, ООН-до хабаададаг ямаршье хабаадагшын зүгһөө бусад гүрэнүүдтэ эсэргүү агресси хэхэ арга боломжые зайсуулха хэрэг болоно. Энэ хэрэгые Советскэ Правительство эршэмтэй шангаар дэмжэхэ байна. **(Альгаташалга болобо).**

Советскэ Союз эб найрамдалай политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлдэг байгаа, бэелүүлхэшье байна. Советскэ Союз хэндэшье эсэргүүгээр добтолхые һананагүй. Агрессивнэ һанаашалганууд Советскэ Союзда харша юм. Энээндэ бүхы оронуудай арадуудай этигэхэдэ болохо байна. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Зүгөөр, эб найрамдалай хэрэгэй түлөө эр[...] шангаар тэмсэхэ зуураа, бидэнэр агуухэ Совет[...] Союзаа эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлхэ, обо[...]ныень нарижуулха гэһэн нангин уялга тухай[...] батаар һанажа ябаха ёһотойбди. Тэнэг зан гар[...]жа, манай Эхэ ороной аюулгүй байдалые эбд[...] гэжэ хэн нэгэнэй һанаашалаа һаань бэлэн байх[...] тулада энээниие хэхэ уялгатайбди. Советскэ хүнү[...] хадаа элдэб авантюристнүүдэй ба дай үүдхэгш[...]дэй тэнэһэн толгойе һэгээ оруулхаар, социалист[...]ческэ байгуулалтые болон Советскэ Союзай хү[...] шадалые тэдэнэй хүндэлхыень баадхахаар хэз[...] бүхэндэ бэлэн байха ёһотой. **(Удаан саг соо нэр[...]мэ альгаташалга болобо).**

Эб найрамдалые бэхижүүлхэ, арадуудай аюу[...]гүй байдал хангаха хэрэг Советскэ Правительств[...]да, бидэ бүхы советскэ хүнүүдтэ тактикын ба ди[...]ломатическа манёвр хэхэ асуудал бэшэ юм. Э[...] хадаа гадаадын политикын талаар бэелүүлдэг м[...]най генеральна хараа шугам гээшэ. **(Нэрьемэ ал[...]гаташалга болобо).**

Эгээл ойрын ерээдүй сагта уласхоорондын т[...]шүүрил саашадаа һуларха гэжэ олон миллион [...]нүүд этигэн найдана. Өөрынгөө этигэл найдаба[...]да арадуудай мэхэлэгдэхэгүйн тулада һанал[...] табиха хэрэгтэй.

III.

Манай хэрэг илагдашагүй

Нүхэд депутадууд! Советскэ Правительствын дотоодын ба гадаадын политика СССР-эй бүхы арадуудай эгээн шухала интересүүдтэй таараллдана. Тиимэһээ эдэнэр тус политикые тон ехээр дэмжэдэг юм.

Советскэ арадай морально-политическэ нэгэдэл, Коммунистическэ партиие болон Советскэ Правительствые тойрон тэрэнэй нигтаар жагсалга хадаа манай социалистическэ гүрэнэй, коммунистическэ байгуулгын хэрэгтэ тэрэнэй туйладаг амжалтануудай бата хүсэтэй байдагай агуу ехэ эшэ үндэһэ болоно. Советскэ Союз — хүсэн түгэлдэр социалистическэ держава зохёон байгуулха бүрин хүсэтэйгөөр коммунистическэ общество байгуулгын замаар урагшаа дабшажа ябана.

Орон доторнай оршон мандаһан социалистическэ байгуулалта хадаа манай экономикын шэнээр, улам хүсэтэйгөөр хүгжэхэ, культурын һалбаран бадарха, арад зоной ажана байдалай саашадаа һайжарха угаа ехэ арга боломжонуудтай юм. Советскэ обществын бүхы талаараа саашадаа хүгжэхэ хүгжэлтые, коммунизмда тэрэнэй шата дамжан оролгые хангахын тулада бидэнэр эдэ бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэбди. Хэрэглэхэ байһандамнай һэжэглэхэгүйдэшье болохо байна. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Верховно Соведэй мүнөөнэй сесси дээрэ дутуунуудаа шүүмжэлэн элирүүлжэ байхадаа, үдэр бүри ажал хүдэлмэри эрхилхэдээ—эдэ бүгэдые хэхэдээ, бидэнэр болбол капиталистическэ оронуудай мултарха гэжэ хододоо оролдодог экономическа кризисһээ гү, экономическа депрессиһээ гарахын тулада хэнэ бэшэбди. Эдэ бүгэдые хэхэдээ, хүдөө ажахыгаа ба промышленностьяа, экономикоёо бүхыдэнь үшөө бүри дээшэнь үргэхын тулада, социалистическэ ажахын бүхы арга боломжонуудые бүри һайнаар ашаглахын, арад зоной ажана байдалые һайжаруулхын тулада, хүсэн түгэлдэр социалистическэ Эхэ ороноо улам бата болгохын тулада хэнэбди. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Өөһэдынгөө бодото зорилгонуудые ба политикые далдалдаг бүхы буржуазна партинуудһаа ба гүрэнүүдһээ тад ондоо юумэниинь юуб гэхэдэ, Коммунистическэ партиин болон Советскэ гүрэнэй зорилго ба политикань бүхы арадта эли тодо юм.

«Олониитэ зоной ушар ёһо мэдэдэг байгаа һаа гүрэн хүсэтэй юм. Олониитэ зон бүгэдые мэдэдэг, юумэ бүхэн тухай бододог ба юумэ бүхэниие ушар ёһо мэдэжэ хэдэг байгаа һаа гүрэн хүсэтэй юм» гэжэ манай партиин болон Советскэ гүрэнэй үндэһэ һуури табитша В. И. Ленин һургана.

Тиимэһээ парти хадаа олониитэ зоной политическэ болон культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ хүдэлмэри эсэшэгүйгөөр ябуулна. Советскэ гүрэн, Коммунистическэ парти олониитэ зониие советскэ патриотизмын үзэлөөр, ажалда коммунистическээр хандаха, социалистическэ зөөридэ гамтайгаар хандаха, гүрэнэй интересүүдые гүнзэгы һайнаар мэдэхэ, революционно һэрэмжэтэй байха, арадуудай хани барисаае бэхижүүлхэ үзэлөөр хододоо хүмүүжүүлдэг.

Арад зониие хайшань, хайшан гээд хүтэлхэеэ Коммунистическэ парти, Советскэ Правительство мэдэдэг. Яахадааб гэхэдэ, эдэнэр ниитын хүгжэлтын научна теориие — марксизм-ленинизмые хүтэлбэри болгодог байха юм. Манай эсэгэ, багша сэсэн мэргэн Ленин, хэрэгыень үргэлжэлүүлэгшэ агуухэ Сталин энэ теориин тугые үндэр дээрэ үргэһэн байна. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).** Советскэ гүрэн, Коммунистическэ парти хадаа Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай һургаалай үндэһөөр арад зондо обществын хүгжэлтын объективнэ хуули ёһонуудые, коммунизм байгуулгын хуули ёһонуудые гүнзэгыгөөр ойлгуулан зэбсэгжүүлнэ, иигэжэ советскэ арадай зохёон байгуулха ажал-ябуулгада эли тодо перспективэ олгоно.

Манай хүсэн түгэлдэр, бүхы советскэ хүнүүдтэ түрэл Коммунистическэ парти Советскэ гүрэниие бэхижүүлхэ тухай, манай Эхэ ороной аюулгүй байдалые гадаадын дайсадай һанаашалгануудһаа сахин хамгаалха тухай, Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай арадуудай һалбаран мандаха тухай эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолго гаргана. **(Нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Партиин булад хатуу нэгэдэл, гүрэн дотор партиин эзэлдэг хүтэлбэрилхы үүргэ, советскэ гүрэнэй бата бэхи хүсэ шадал ба арад зоной интересүүд таһаршагүй холбоотой юм.

Коммунистическэ парти, Правительство бүхы советскэ хүнүүдые зол жаргалтай, хүхюун сэнгэлиг, баян дэлгэр байдалтай болгохын тулада, манай орон дотор коммунистическэ общество байгуулгын агуухэ үг зорилгые бэелүүлхын тулада хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр ажаллаха гэжэ советскэ арадай этигэхэдэ болохо байна. **(Удаан саг соо нэрье[...] альгаташалга болобо).**

Советскэ Союзтай хамта демократическа, эб на[...]рамдалда дуратай бүхы лагерь ургажа, бэхижэ[...] байна. Арадай демократиин оронууд этигэл найда[...]тайгаар урагшаа дабшана. Бүхы демократичес[...] лагерь зохёон байгуулхы амгалан ажалаа эрхил[...] арадай ажана байдалые һайжаруулхын тула [...]шэмтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Хүдэлмэришэн анги [...]ряашад хоёрой хоорондохи бата союзые бэхижү[...]хэ гээшэ урагшаа амжалтатайгаар дабшаха ла[...]шалтымнай заатагүй шухала услови ба арга нү[...]сэл мүн гэжэ арадай демократиин оронуудта [...]бөөр тоолоно. Ленинскэ энэ шалгагдаһан политик[...] хэлбэришэгүйгөөр лэ бэелүүлээ һаа, арадай демо[...]ратиин оронуудай үмэнэ байгаа бүхы зорилгону[...]дай шиидхэгдэхэ байһаниинь лабтай.

Уласхоорондын харилсаануудай талаар арад[...] демократиин оронууд Советскэ Союзтай гар гар[...] барилсан эб найрамдалай болон арадуудай аю[...]гүй байдалай хэрэгые эрид шууд хамгаална.

Хитадай Арадай Республика, арадай демократи[...] бүхы оронууд өөрынгөө бэеэ дааһан националь[...] гадаадын политика, эдэнэй арадуудай үндэһэн ш[...]хала интересүүдтэй таараддадаг политика бэелү[...]нэ. Империалистнуудһаа дулдыданхай байха яб[...]далые хэтэдэнь усадхаһан арадуудай ху[...]заяае империалистическэ хүсэнүүд мүнөө өөрынг[...]зоргоор доромжолон шиидхэжэ шадахагүй юм. Э[...] хадаа бусадай гараар халууе барюулха ба ар[...] зониие мүлжэхэ дуратайшуулые галзууртары[...] гааруулна. Теэд, арадай демократиин оронуудта з[...]юуштэйб даа — эдэ оронууд шэнэ замаар дабша[...]тиин энэ замһаань хажуу тээшэ хадууруулжа хэз[...]дэшье шадахагүйл. **(Нэрьемэ альгаташалга бол[...]бо).**

Демократическа лагериин оронуудай арадууд[...] агуухэ бүлэ болодог 800 миллион хүнүүдые шуһ[...] хүлһөө адхажа туйлаһан түүхэтэ амжалтаһаа арс[...]хыень, өөрынгөө арадай засагһаа арсажа, мүлжэ[...]шэдэй засаг һэргээхыень баадхажа болохогүй гэж[...] ойлгодоггүй хүн, — миил шал тэнэг байдал[...] өөрыгөө оруулна. Агрессивнэ хүсэнүүд түүхые [...]дэргэнь эрьюулжэ шадахагүй юм гэжэ бүхы дэ[...] хэйдэ элитэ. Уласхоорондын асуудалнуудаар бодо[...]жотой зүб политика бэелүүлхые һанаһан хүн бол[...]то байдалые, баримтануудые, эдэнэй аятайш[...] аягүйшье байгаа һаань, үндэһэ болгохо ёһотой.

Хүсэнүүдэй хубааралгын мүнөөнэй байдал[...] өөрынгөө шухала интересүүдые уласхоорондын о[...]шондо Советскэ Союзай болон демократическа л[...]гериин оронуудай аршалан хамгаалхаар эрид ши[...]дэнхэй байһан дээрэһээ, хоёр системэнүүдэй амг[...]лан ёһоор зэргэлээд ажаһууха политикые бэелү[...]хэ гээшэ демократическа оронуудай уялга бай[...] һаа гадна, мүн оронуудай уялга болоно гэжэ ой[...]гохо хэрэгтэй. Ушарынь, энээнһээ ондоо зам най[...]баригүй хооһон авантюрануудай, заатагүй боло[...] бурууталгануудай зам болоно.

Хүн түрэлтэнэй гурбанай нэгэ хубиие нэгэдхэ[...] демократическа, бата нигта жагсаалтай лагерь [...]даа бүхы дэлхэйдэ эб найрамдал сахин хамгаал[...] ба бэхижүүлхэ хүсэн түгэлдэр эрхэ нүхэсэл м[...] Бүхы хүн түрэлтэн демократическа лагерьта юуг[...]рээ уялгатайб гэхэдэ, дэлхэйн шэнэ дай үүдхэх[...] хүсэдэг бүхы үүдхэгшэдэй замдань хүсэ ехэтэ хаа[...]та боложо энэ лагериин жагсаһанда уялгата[...] Арадуудай һэрэмжэтэй байжа, агрессорнүүдэй т[...] сэбүүдые бэелүүлүүлхэгүйн тулада хүсэ шадал[...] зорюулаа һаань,—эб найрамдал хангагдаха бай[...] **(Удаан саг соо нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Нүхэдүүд! Советскэ ороной үмэнэ гайхамша[...] ехэ зорилгонууд табигдаад байна. Эдэ зорилгону[...]дые бэелүүлгэ манай Эхэ ороной шэнэ ехээр хү[...]жэхэ, арадай ажана байдалай улам һайжарха, с[...]циалистическэ обществын бүхы талаараа һалбар[...] мандаха ябадалда хүргэхэ байна.

Советскэ арадай бата нэгэдэл, түрэл Коммуни[...]тическэ партияа, Советскэ Правительствоя тойр[...] тэрэнэй жагсаһан нигта жагсаал бидэниие булты[...]мнай этигэл зоригоор бадаруулна. **(Удаан саг с[...] нэрьемэ альгаташалга болобо).**

Коммунистическэ парти, Советскэ Правительст[...] бүхы советскэ арад урдамнай табигдаад байг[...] түүхэтэ зорилгонуудые шиидхэхын тула хүсэ шад[...]лаа зорюулха байна.

Манай хэрэг илагдашагүй!

Манай орон дотор коммунистическэ общест[...] байгуулха замаар бидэнэр этигэл найдамтайга[...] урагшаа дабшахабди. **(Нэрьемэ альгаташалга б[...]ложо, оваци болоно. Бултадаа хүл дээрээ бодоно[...]**

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 10-17, пропаганды в переводов—6-84, культуры в быта, промышленности— 4-52, мест. информации в писем—11-05. Для междугородных переговоров— 16.

Н—00600.

Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.